

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Letní olympijské hry v 21. století: odraz úspěšnosti
jednotlivých zemí amerického kontinentu v
kontextu hospodářské a společenské proměny**

**The Summer Olympic Games in the 21st century: a
reflection of the success of individual countries of
America in the context of economic and social
transformation**

Eliška Černická

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Letní olympijské hry v 21. století: odraz úspěšnosti jednotlivých zemí amerického kontinentu v kontextu hospodářské a společenské proměny“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 22. 4. 2023

v. r. *Eliška Černická*

Zásady pro vypracování práce

1. Stanovte si cíle práce, výzkumné otázky a metodiku jejího zpracování.
2. Uveďte konkrétní roky a místo konání zvolených olympijských her, za která se budou veškerá data analyzovat.
3. Zpracujte přehledy výsledků států Ameriky, které se zúčastnily právě těchto olympijských her.
4. Proveďte rešerši vybrané literatury na téma sportovní geografie a letní olympijské hry v 21. století a zpracujte ji.
5. Analyzujte vybraná data, seřazená dle úspěšnosti, z olympijské databáze a indexy klíčové pro práci za zvolené období a území a následně je zpracujte do tabulkových, grafových či mapových výstupů.
6. Srovnajte úspěšnost jednotlivých států a vybrané ekonomické a společenské indikátory za vymezené období a poté sledujte dané proměny a okomentujte je.
7. Na závěr udělejte syntézu výsledků a diskutujte samotné výsledky práce.

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu RNDr. Jiřímu Preisovi, Ph.D. za vstřícnost, odborné vedení, konzultace a za veškeré cenné rady a připomínky při jejím zpracování. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, která mě nejen při psaní bakalářské práce, ale i během celého studia podporovala.

Obsah

Úvod	6
1 Cíle.....	9
2 Metodika	10
3 Teoretický rámec	14
3.1 Sportovní geografie.....	14
3.2 Moderní olympijské hry a olympismus	17
3.3 Letní olympijské hry v 21. století	21
3.3.1 Sydney 2000	21
3.3.2 Athény 2004.....	22
3.3.3 Peking 2008	23
3.3.4 Londýn 2012	24
3.3.5 Rio de Janeiro 2016	25
3.3.6 Tokio 2020 (2021)	26
3.3.7 Souhrnný přehled letních olympijských her v 21. století	27
3.3.8 Nadcházející letní olympijské hry Paříž 2024, LA 2028 a Brisbane 2032 29	
4 Faktory determinující sportovní úspěch.....	30
4.1 Společenský a demografický faktor.....	31
4.1.1 Velikost populace	31
4.2 Ekonomické faktory.....	33
4.2.1 Hrubý domácí produkt na hlavu	33
4.2.2 Finanční náročnost sportů.....	34
4.3 Socioekonomický faktor	35
4.3.1 Index lidského rozvoje.....	35
5 Praktická část.....	38

5.1	Přehled socioekonomických ukazatelů	39
5.2	Sumarizace výsledků a hodnocení úspěšnosti	42
5.2.1	Absolutní data 2000–2021	42
5.2.2	Relativní data 2000–2021	53
6	Diskuze	67
	Závěr	69
	Seznam použitých zdrojů	71
	Seznam tabulek	77
	Seznam grafů.....	78
	Seznam map.....	79
	Seznam použitých zkratk	80
	Seznam příloh.....	81
	Přílohy.....	82
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Sport je již dnes, v 21. století, rozhodně nedílnou a významnou součástí našich životů. Většina z nás ho komplexně vnímá pozitivně, ať už ve smyslu seberozvoje, národní hrdosti, dosažení životních cílů, výdělků peněz, prevence zdraví, zvyšování fyzické kondice, formě zábavy, návštěvě různých sportovních událostí a další. Ovšem sport jako celek s sebou nese i určitá negativa, a to například ovlivňování sportovců prostřednictvím médií, sportovní sázení, korupce, podvádění (doping), agresivní rivalita, která vede k podněcování násilí, rasismus, trvalé poškození krajiny, různá fyzická zranění či porušování lidských práv.

Jeden z potenciálů a cílů sportu je však posilovat hospodářskou a společenskou soudržnost (příkladem může být mír dle olympijského hnutí) (Dovalil, 2009). Jak všichni jistě víme, ve světě sportu se pohybuje neskutečné množství peněz, ať už to jsou mzdy sportovců, sportovní marketing, již řečené sázení na výsledky sportovních výkonů, náklady a výdaje na určité sporty či na mezinárodní nebo regionální sportovní akce. Mezinárodní akce lze chápat jako např. zimní či letní olympijské hry (LOH) anebo mistrovství světa (MS) ve fotbale a v hokeji. Problémem týkajícím se peněz v oblasti sportu může být také lobbying, se kterým občas bývá sport spojován. V oblasti ekonomiky je sport propojen přímými i nepřímými vztahy, které působí obousměrně tak, že ekonomika vytváří pro jeho rozvoj vhodné podmínky a sport zas napomáhá rozvoji národní ekonomiky (např. organizace sportovních akcí, modernizace infrastruktury spojená se sportem, služby - fitness centra či posilovny, výstavba sportovních objektů a zařízení nebo tzv. sportovní turistika a jiné). Může tedy sloužit jako nástroj pro místní a regionální rozvoj (Dovalil, 2009).

Sport je jedna z lidských aktivit, která v průběhu několika set let dosáhla globálního rozšíření, to bylo zapříčiněno kupříkladu vznikem mezinárodních sportovních federací. Sport nyní výrazně ovlivňuje již zmíněnou ekonomiku, politiku, a i vztahy mezi lidmi a jednotlivými národy (Bale, 2003; Tomeš, 2012). Sporty jsou však významné nejen jako reprezentace daných států nebo určité rituály a podívaná, ale také jako příklady disciplinárních mechanismů (např. dodržování pravidel a problém dopingu či korupce) (Bale, 2003).

Počátky samotných sportovních aktivit jsou velmi staré. Za kolébku sportu můžeme považovat starověké Řecko a nepochybně obecně lze říct, že rozvoj sportu začal s průmyslovou revolucí, urbanizací a s vývojem volného času. V průběhu 18. a 19. století

k jeho rozšíření nejprve docházelo v Evropě, kdy klíčovým státem byla Velká Británie, odkud se začal šířit třeba fotbal, rugby či kriket a následně i Evropany do dříve kolonizovaných zámořských území (Tomeš, 2012). Toto tvrzení rozhodně neplatí pro všechny sporty, jelikož každý jednotlivý sport má kořeny v určité zemi (Bale, 2003). Ale právě v Řecku došlo k zásadnímu rozvoji sportu, kde se v Athénách konaly 6. dubna 1896 úplně první novodobé olympijské hry (OH). Se založením moderních OH je zcela právem spojován francouzský pedagog a historik Pierre de Coubertin, který je považován za jejich zakladatele. Na těchto prvních hrách soutěžilo 241 výhradně mužských sportovců ze 14 zemí pouze ve sportech, jako je atletika, cyklistika, šerm, gymnastika, střelba, plavání, tenis, vzpírání nebo řeckořímské zápasy a ve 43 různých disciplínách (Vacek, 2020). Kdežto pro srovnání, na posledních LOH v Tokiu, které nakonec proběhly roku 2021, soutěžilo 11 315 sportovců z 206 zemí světa ve 33 různých sportech a 339 medailových disciplínách. Je tedy zřejmé, že s každými novými hrami, ať už letními či zimními, dochází k jejich vývoji, rozšiřování a změnám v počtu účastníků, sportů a disciplín, které jsou na OH zařazeny (Ansari, 2022). S čímž ruku v ruce jde i to, že roste zájem o hry, zvyšuje se jejich sledovanost a dochází též ke zvyšování nároků a nákladů na samotnou organizaci (Dovalil & Rychtecký, 2010).

Sport má tedy nepochybně zásadní význam pro naši společnost. Proto je jedna z hlavních motivací mé práce analýza úspěšnosti zemí amerického kontinentu na celosvětově významné sportovní události, jako jsou OH. Jeden z hlavních důvodů pro výběr tématu této bakalářské práce je, že už od svých dětských let mám velice blízký vztah ke sportu, který ovlivňuje a naplňuje můj život. Věnuji se mu jak aktivně, tak i pasivně, sama, se svými rodiči či přáteli. Kromě toho jsem několik let dělala závodně atletiku, která je dnes brána celosvětově, a především na LOH, jako jeden z nejrozšířenějších a nejoblíbenějších sportů vůbec. Sport ráda sleduji v televizi, ať už to jsou právě letní a zimní olympijské hry (ZOH), biatlon, Diamantová liga (atletika) či samotné MS ve fotbale, v atletice nebo v hokeji. Bezpochyby samotný přesah sportu do různých sfér, které nás v životě ovlivňují je velice zajímavý. A jelikož je má osobnost úzce spjata s geografii, když studuji obor Ekonomická a regionální geografie na ekonomické fakultě v Plzni, bylo toto téma, kde se propojují právě tyto dvě, mně velmi blízké sféry jasnou volbou. Taktéž bych se chtěla celkově dozvědět, jaké faktory mohou podmiňovat sportovní úspěšnost, a to nejen na LOH. A prohloubit si své znalosti

v poměrně mladé, pozoruhodné, ale složité vědní disciplíně, jako je sportovní geografie, které se bude má práce v jedné z následujících kapitol věnovat.

1 Cíle

Hlavním cílem této bakalářské práce je sumarizace olympijských výsledků a analýza úspěšnosti zúčastněných zemí amerického kontinentu na LOH v 21. století, a to i se zaměřením zvláště na atletické soutěže pro hlubší analýzu. Data budou použita za hry, které proběhly od roku 2000 až do současnosti, celkem 6 LOH, ve známém intervalu po 4 letech.

V návaznosti na to, je dalším cílem zjistit, jaké socioekonomické faktory či ukazatele mohou podmiňovat a ovlivňovat úspěšnost nebo naopak neúspěšnost jednotlivých států na těchto hrách. Tyto faktory však nejsou jediné, které mohou ovlivňovat sportovní úspěšnost států, dalšími jsou např. fyzicko-geografické, politické, historické, kulturní či genetické vlivy a další, o kterých v průběhu práce bude také zmínka. Na základě sumarizace výsledků LOH, skrze vytvořené tabulky, grafy či mapy a analýzy úspěšnosti pomocí vybraných proměnných, které mohou determinovat onu sportovní úspěšnost vybraných států, je následujícím cílem zhodnotit úspěšnost zemí na hrách za zvolené časové období a případně zachytit změny či důvody vývoje úspěšnosti u některých států. Výsledky pak budou řádně komentovány, komparovány a budou vyvozeny závěry práce.

Díličními cíli práce, kterým bude věnována pozornost hned na jejím začátku v teoretické části, je na základě zvolené odborné literatury, charakteristika vědy zvané sportovní geografie a samotných letních her v tomto století, za které budou všechna data, zmíněná v předešlém odstavci, analyzována.

2 Metodika

Práce bude konstruována ze dvou hlavních částí, a to nejdříve z teoretické a následně praktické části, které spolu budou navzájem souviset.

V teoretické části formou důkladné rešerše a výběru relevantní a odborné literatury se bude práce nejprve zabývat vědou zvanou sportovní geografie, jakožto vědní subdisciplína, která bude představena a budou zmíněni i autoři a jejich díla, která právě tento vědní obor ztvárňují, podírají či rozšiřují. Dalším tématem, kterému bude věnována další samostatná kapitola v teoretickém rámci budou moderní OH a s nimi spojená podstata olympismu a samotné LOH v 21. století. Konkrétně zde budou zmíněné jednotlivé uplynulé a nastávající hry, jejich vývoj, nové trendy a pokroky, tzn. zavedení nových sportů či problémy spojené s hrami či jejich pořádáním. Poslední kapitola v teoretické části, která se zároveň pojí i s praktickou částí, představí zejména ekonomické a společenské faktory, které mohou ovlivňovat a determinovat právě onen již předešlý anebo i budoucí olympijský úspěch daných zemí na LOH. A to např. hrubý domácí produkt (HDP) na hlavu (per capita), velikost populace či index lidského rozvoje (HDI neboli Human Development index), jelikož tyto proměnné jsou v odborné literatuře často s úspěšností států spojovány. Pracují s nimi ve svých výzkumech např. autoři Andreff (2007), Bernard a Busse (2004), Csurilla a Fertó (2022), Halsey (2009), Johnson a Ali (2004), Rewilak (2021), Soós a kol. (2020) či Trivedi a Zimmer (2014). K podkapitole o HDP na osobu a HDI pro ověření, bude provedena korelační analýza a k HDI bude vytvořena vlastní tabulka v počítačovém softwaru Microsoft Excel, kterou nalezneme v příloze práce. Ta bude obsahovat státy amerického kontinentu a data onoho indexu rozvoje za konkrétní roky, kdy se LOH konaly. Při sběru těchto dat bude využíván volně dostupný webový portál Programu rozvoje Organizace spojených národů (OSN), v angličtině United Nations Development Programme (UNDP), a to konkrétně Human Development Reports.

Dále, v praktické části, po důkladném sběru dat, bude sumarizována a analyzována úspěšnost jednotlivých zúčastněných států amerického kontinentu na posledních šesti uplynulých LOH. Důvodem zvolení tohoto kontinentu, viz mapa 1, pro mou analýzu je především ekonomická diverzita jednotlivých států. Mohly by zde být vidět zajímavé kontrasty a skutečnosti ve spojení se sportovním úspěchem mezi dvěma různorodými subkontinenty. Na jedné straně máme ekonomicky i společensky nejvyspělejší země světa, a to státy severu, jako USA, které jsou většinou nejúspěšnější

zemí na světě právě na OH či Kanada a na té druhé straně zas chudé či rozvojové země, jako například Haiti, Bolívie a Kuba či nově industrializované země např. Mexiko, Argentina či Brazílie. Jak je všeobecně známo, LOH se pořádají v intervalu po 4 letech. Časová řada v mé práci bude zahrnovat data od roku 2000 do roku 2021 v již zmíněném intervalu, tedy všechny OH, které proběhly od letopočtu 2000 až do současné doby. Poslední LOH, které měly být v roce 2020 v japonském Tokiu, se nakonec odsunuly a proběhly roku 2021 z důvodu pandemie viru Covid-19. Proto budou veškerá data uváděna právě za rok 2021.

Budou vytvořeny dvě vlastní databáze, první bude obsahovat data pouze za medailová umístění tzn. za první tři místa. Veškeré medaile, které země získaly budou následně převedeny na tzv. medailové body, kdy se bude hodnotit zlatá medaile 3 body, stříbrná 2 body a bronzová medaile 1 bodem. Při tvorbě vlastních databází a zvolení onoho bodování pro snazší klasifikaci, se práce inspirovala postupem hodnocení a analýzy úspěšnosti v diplomové práci s velmi podobným zaměřením, která nese název Analýza úspěšnosti států EU na letních olympijských hrách od autora Bc. Martina Frumara z Univerzity Palackého v Olomouci z roku 2018. Data o získaných medailích budou sbírána ze záznamů z oficiálního webu olympijské databáze Mezinárodního olympijského výboru (MOV, v angličtině International Olympic Committee - IOC) ze sekce Výsledky (Results). Tato databáze má také svou velice hezkou a přehlednou mobilní aplikaci, která bude při získávání výsledků využita. Jelikož se jednotlivá medailová pořadí mohou v průběhu několika let měnit, z důvodu prošetřování dopingových kauz, je nutno si stanovit pevné datum, ke kterému se budou výsledky vztahovat. Pro účely této práce je to 2. 10. 2022 a na nadcházející úpravy od tohoto dne nebude v mé práci brán zřetel.

Druhá databáze se bude věnovat úspěchu států pouze v atletice, z toho důvodu, že na letních hrách obsahuje nejvíce medailových disciplín společně s plaváním a je považována za velice oblíbený a nejrozšířenější sport, jak na světě, tak i právě na LOH. Analýza zde bude prohloubena v bodovém hodnocení národů v atletických soutěžích podle bodování oficiální příručky atletických statistik pro olympijské hry v Tokiu 2020, kde se body udělují právě za prvních osm míst v každé atletické disciplíně, kdy se jednotliví sportovci dostali do finále, přičemž za první místo se uděluje osm bodů a za osmé místo jeden bod. Při shodném umístění dvou sportovců se body přidělují tak, že například za stejné druhé místo se každé zemi připočítá 6,5 bodu místo původních 7 bodů.

Data budou sbírána ze statistik internetového webu World Athletics a ze zmíněné elektronické knihy vydané Asociací atletických statistiků (ATFS), která obsahuje veškeré výsledky a zprávy o všech dosavadních atletických olympijských finále vztahujících se k 30. 6. 2021.

První výstup bude představovat výše zmíněnou databázy výsledků států s medailovými body v absolutních číslech, naopak v druhém bude zahrnuto podrobnější bodové hodnocení výsledků států jen v atletických disciplínách také v absolutních hodnotách. Oba tyto výstupy, i jako všechny ostatní, budou vytvořeny v počítačovém programu Microsoft Excel a budou zobrazovat přehled úspěšnosti států na posledních 6 LOH. Další čtyři vytvořené databáze ve spojení s vybranými socioekonomickými charakteristikami - vývoj počtu obyvatel a ekonomická síla zemí, vztahované k rokům OH, budou zobrazovat relativní data - již uvedený počet medailových bodů a bodové hodnocení atletických soutěží, nejdříve připadající na 1 milión obyvatel daného státu a poté na 1 000 USD (americký dolar) HDP na hlavu (per capita) příslušného státu. Výsledné hodnoty budou udávány v relativních číslech zaokrouhlená na dvě desetinná místa. K zisku dat o počtu obyvatel a o HDP na hlavu (per capita) v nominální hodnotě USD za zvolené roky, viz tabulka 2 a 3, bude využita volně přístupná internetová databáze World Bank - Open Data.

Všechny zpracované výsledky budou poté komentovány, i na základě načtené odborné literatury, a doplněny grafy opět z programu Microsoft Excel či mapami vytvářené v softwaru ArcGIS v aplikaci ArcMap formou vyjadřovací metody kartogramu. Taktéž pomocí komparativní analýzy budou výsledné výstupy porovnávány či diskutovány a na závěr budou vyvozeny samotné výsledky celé mé práce.

Mapa 1: Vymezení oblasti zájmu práce - státy kontinentu Amerika

3 Teoretický rámec

3.1 Sportovní geografie

Sportovní geografie nebo též geografie sportu je dílčí disciplínou sociální geografie. Přestože se vztah geografie s oblastí sportu může na první pohled zdát poněkud různorodý, geografie jako věda, která se zabývá prostorovým uspořádáním různých jevů, nabízí mnoho zajímavých možností, jak zkoumat sportovní problematiku (Frumar, 2018). Sport ze strany geografů bývá často opomíjen, což je poměrně velká škoda a je to paradoxní hned z několika důvodů. Jak už bylo zmíněno v Úvodu této práce, sport je nyní jedním z hlavních aspektů hospodářského, sociálního a politického života. Prostor či místo je považováno u většiny geografů, jako úplný základ geografie (Bale, 2003). Ovšem stejně tak tyto dva pojmy úzce souvisí právě se sportem. Jak sport, tak i geografie se zabývá zmíněným prostorem a způsobem jeho obsazení. Obě tyto sféry se zaměřují na způsob, jakým se lidé pohybují či interagují v určitém geografickém prostoru. Sport je světem teritoriality a hierarchií, který je ovlivňován různými socioekonomickými faktory a stále více ovlivňuje fyzické prostředí a samotnou krajinu (Bale, 2003). Důležité jsou samozřejmě i sociální, kulturní (původ) či přírodní podmínky a genetika, které následně determinují sportovce a jejich úspěšnost na soutěžích (Tomeš, 2012). Nepochybně také migrace má značný vliv pro reprezentaci sportovců zemí na daných sportovních akcích (Bale, 2003). Sportovní migraci dle Balea a Dejonghe (2008) lze chápat jako tzv. „odliv nohou či svalů“ sportovních talentů z ekonomicky méně rozvinutých sportovních soutěží do bohatších soutěží v ekonomicky vyspělejších zemích, jako jsou např. různé sportovní soutěže v Evropě, Severní Americe, či Austrálii. Rozšíření či dostupnost provozování sportu a zejména jeho kvalita, jsou významně ovlivněny ekonomickou úrovní společnosti, ať už přímo (náklady) anebo nepřímo (dostatek volného času). Přesto některé druhy sportů může provozovat skoro každý a téměř kdekoli (Tomeš, 2012). Nejznámější a nejužitečnější knihou pro tuto vědní disciplínu je publikace od britského autora Johna Balea *Sports Geography*, druhé vydání, z roku 2003, která má zcela komplexní přístup k ustanovení této subdisciplíny (Wise & Kohe, 2018). Sportovní geografie dle Balea (2003) se přesněji zabývá 3 oblastmi:

- prostorovým rozmístěním sportovních aktivit na zemském povrchu a jeho proměny v čase

- proměnlivým charakterem sportu ve vzájemném působení sportovního prostředí a účastníky sportu
- analýzou prostorových, ekonomických a environmentálních souvislostí sportovních aktivit

Bale (2003) ve své knize komplexně zkoumá vztahy mezi sportem, místem a krajinou. Na příkladech z celého světa se tato kniha zabývá klíčovými tématy od geografického rozšíření moderního sportu až po ekonomický dopad sportu, a i jak může fyzické prostředí místa ovlivňovat úspěšnost ve sportu. Bale (2003) tvrdí, že existují dva přístupy z hlediska úspěšnosti, a to jedinečné vlastnosti daného místa a úspěch sportovních týmů doma versus venku. Prvním přístupem můžeme chápat regionální rozdíly ve fyzické geografii daného místa, které jednoznačně ovlivňují sportovní výkony, např. srážky, teplota, reliéf či vítr. A druhým přístupem, kdy je prokázáno, že existuje více domácích výher než těch venkovních, např. v kolektivních sportech jako je fotbal, hokej, baseball aj., to je podmíněno domácím publikem, hřištěm, a třeba tím, že sportovci nemusí zdlouhavě cestovat.

Samotné účinky provozování sportovních aktivit ve světě jsou extrémně rozmanité, sport má své postavení, jak v ekonomii, sociologii, lékařství, tak i v kultuře a historii zemí, které lze provozovat na místní, regionální, národní či mezinárodní úrovni (Alexandru a kol., 2014).

Protože se jedná o okrajovou a mladou vědní disciplínu, významných a odborných prací přímo s touto tematikou je poměrně málo (Tomeš, 2012). Avšak v posledních letech dochází k nárůstu zájmu o tuto sféru a přibývá článků, které jí věnují pozornost. Bale (2003) uvádí, že kořeny v zájmu o sport a geografii můžeme nalézt již v 19. století, kdy se francouzský humanistický geograf Élissé Reclus ve své knize *The Universal Geography: Earth and Its Inhabitants* (1876) zmiňoval o anglickém kriketu. Později, na začátku 20. století se rovněž sportovní geografii zabýval francouzský historik Pierre de Coubertin (Bale, 2003). V podobném období, konkrétně roku 1927, publikoval J. R. Hildebrand v časopise *National Geographic* svůj článek *The Geography of Games*, kdy hry a sporty označuje za nejdůležitější pro poznání geografie a dalších věd, které se zabývají obyvatelstvem a kulturou (Bale & Dejonghe, 2008). Dle geografa Christophera Gaffneyho (2014) bylo první geografickou prací, která se zaměřovala na sport v USA, pojednání o lyžování v Nové Anglii od autora Alberta Carlsona z roku 1942. Tato studie byla typická pro rané geografické přístupy ke sportu, kdy zkoumala interakci sportu a

krajiny. Dalšími důležitými díly pro geografii sportu je kniha opět od Johna Balea s názvem *Landscapes of modern sport* (1994) (Alexandru a kol., 2014) a kniha s názvem *The Global Sports Area* ze stejného roku od autora Johna Balea a Josepha Maguire, která spojovala sociologický, historický, geografický a antropologický pohled zabývající se migrací a globalizací ve sportu (Gaffney, 2014). Podle Balea (2003), byl za tzv. „otce“ moderní sportovní geografie považován John F. Rooney, americký geograf z Oklahomské univerzity, jelikož většina jeho publikací pochází právě z této oblasti. Ve svých dílech se zabýval například lokací a migrací spojenou samo sebou se sportem. Migrační tematikou se věnovali i autoři Ojala a Gatwood (1989), Bale (1989) či Poli a Ravenel (2005) a další (Bale & Dejonghe, 2008). John F. Rooney byl též šéfredaktorem periodika s názvem *Sport Place: An International Journal of Sports Geography*, který se jako jeden z mála věnoval výhradně geografii sportu, avšak poslední číslo vyšlo roku 2000 (Tomeš, 2012). Dalšími autory, kteří propojovali sport a geografii byli američtí geografové Peter Gould a Allen Pred. Ovšem některá díla, která byla ve spojení s touto sférou publikována, nebyla napsána samotnými geografy, příkladem byl německý sociolog Henning Eichberg, jehož práce o sportovním prostoru a fyzickém prostředí z roku 1998, měly v posledních několika desetiletích značný vliv. Podobně i americký antropolog Charles F. Springwood (1996), který zkoumal baseball a baseballovou krajinu dvou známých amerických míst (Bale, 2003). Bylo publikováno taktéž mnoho článků o sportu a geografii v odborných geografických, a i negeografických časopisech, například *Political Geography*, *Zealand Geographer*, *Journal of Cultural Geography*, *Social & Cultural Geography*, *Geographical Research*, *Journal of Sport and Social Issues*, *Sport in Society* či *European Sport Management Quarterly* a další. Zajímavý pohled nabízí poměrně nedávno publikovaná kniha od americké autorky Natalie Koch z roku 2017 s názvem *Critical Geographies of Sport*, která hodnotí fyzickou a organizační podobu sportu ve sporném sociálním a politickém světě a je klíčovou knihou pro zkoumání této oblasti do budoucna (Wise & Kohe, 2018).

Výzkumy a publikace, které budou nejtěžejnější hlavně pro mou práci, se věnují úspěšnosti států na LOH a faktorům, které ji ovlivňují. Tím je např. odborný článek od autorů Csurilla a Fertő s názvem *How long does a medal win last? Survival analysis of the duration of Olympic success* vydaný v roce 2022 a článek od Parvin K. Trivedi a David M. Zimmer s názvem *Success at the Summer Olympics: How Much Do Economic Factors Explain?* z roku 2014. Dále článek od autorů Andrew B. Bernard a Meghan R.

Busse z roku 2004 s názvem *Who Wins the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals*. V tomto článku, autoři vycházejí z toho, že olympijská úspěšnost je závislá na velikosti populace a ekonomické vyspělosti státu či další faktorech. Podobně zaměřeným článkem je i výzkum od autorů Daniel K. N. Johnson a Ayfer Ali z roku 2004 pod názvem *A Tale of Two Seasons: Participation and Medal Counts at the Summer and Winter Olympic Games*, který zkoumá ekonomické ale i politické determinanty medailových úspěchů. Existuje však i řada dalších publikací zabývajících se různými tématy, které se do jisté míry dotýkají zrovna sportovní geografie v mnoha ohledech.

Geografie sportu v rámci oboru geografie je, jak již bylo řečeno výše v této kapitole, relativně málo rozvinutým podoborem, který ovšem nabízí obrovské množství rozšíření a propojení s ostatními disciplínami, jako je historie, ekonomie, sociologie, ekologie a jiné (Gaffney, 2014). Budoucí vývoj této dílčí disciplíny se snad bude rozvíjet v tom, že se do samotných sportovních studií zapojí více geografů a více studentů sportu či jeho účastníci. A vzhledem k tomu, že sport je i nadále součástí právě již zmíněných společenských, politických, etických a kulturních záležitostí, geografové budou moci najít úrodnou oblast studia, která je nejen relevantní sama o sobě, ale ilustruje i širší geografická témata (Bale, 2003). Geografické analýzy poskytují podporu provozování sportu ve všech jeho strukturálních formách a také prostorově analyzují jeho důsledky např. nejen na životní prostředí (ŽP) (Alexandru a kol., 2014).

3.2 Moderní olympijské hry a olympismus

Moderní nebo také novodobé OH jsou rozhodně unikátní a nejvýznamnější světovou událostí v oblasti sportu, kterých se pravidelně účastní úspěšní sportovci z celého světa, jejichž výkony sledují milióny diváků, jak už ze samotného místa konání her, tak i prostřednictvím různých médií a internetových platforem. Sportovci mezi sebou soutěží v několika desítkách druhů sportů a stovkách různých disciplín, které se s vývojem času a samotných her stále rozšiřují a mění. Jak už bylo řečeno, první ročník novodobých OH se konal roku 1896 v řeckých Athénách a první ZOH byly ve francouzském Chamonix roku 1924, které započaly 25. ledna a skončily 5. února. Až do roku 1992 letní i zimní hry probíhaly vždy ve stejném roce, od té doby se však ZOH přesunuly o dva roky. Nyní se jak zimní, tak i letní hry, pořádají každé čtyři roky a střídají vzájemně po dvou letech (IOC, 2015).

Pro pochopení původní a hlavní podstaty OH je velmi důležitý pojem olympismus, k jehož zrodu přispěl samotný zakladatel her Pierre de Coubertin, který ho charakterizoval jako určitý stav mysli. Později však přišel s tím, že stav mysli je součástí životní filozofie, tuto definici olympismu přejala i současná Olympijská charta (Dovalil & Rychtecký, 2010). Olympijská charta je dokument schválený a vydaný MOV, který kodifikuje základní principy olympismu, pravidel a prováděcích ustanovení her. „Řídí tak organizaci, činnost a fungování olympijského hnutí a stanovuje podmínky pro konání her.“ (ČOV, n.d.). Podle oficiálního dokumentu - Olympijské charty přeložené do českého jazyka z roku 2020 z internetového webu Českého olympijského výboru (ČOV) ze strany 10, zní některé definice a základní principy olympismu následovně:

„Olympismus je životní filozofií, povznášející a vyváženě spojující v jeden celek zdatnost těla, vůle a ducha. Spojením sportu, kultury a výchovy usiluje olympismus o vytvoření způsobu života, založeného na radosti z vynaloženého úsilí, na výchovné hodnotě dobrého příkladu a na respektování základních univerzálních etických principů.“

„Cílem olympismu je zapojit sport do služby harmonického rozvoje člověka s cílem vytvořit mírovou společnost, která dbá o zachování lidské důstojnosti.“

„Provozování sportu je lidským právem. Každý jednotlivec musí mít možnost provozovat sport bez jakékoli diskriminace a v olympijském duchu, jenž vyžaduje vzájemné porozumění v duchu přátelství, solidarity a fair-play.“

V souladu s touto filozofií bylo vznikající olympijské hnutí spojeno se sportovním soutěžením, uskutečňovaným v duchu spravedlnosti, vzájemné úcty a uznání. Olympijské hnutí se ucházelo, na základě zájmu o sport, o sbližování různých národů bez ohledu na rasovou, politickou či náboženskou příslušnost, kdy jakákoli forma diskriminace byla nepřipustná (Dovalil & Rychtecký, 2010). Cílem hnutí, které se celosvětově zformovalo v meziválečném období 20. století, bylo, je a bude, utvářet lepší svět výchovou mládeže prostřednictvím sportu. Hlavními složkami tohoto hnutí je Mezinárodní olympijský výbor (MOV), Mezinárodní sportovní federace (MSF), jednotlivé Národní olympijské výbory (NOV), dále organizační výbory OH a především sportovci, jejichž zájmy jsou považovány za základní prvek činnosti olympijského hnutí. Nepochybně do něj náleží i rozhodčí, trenéři a jiní sportovní funkcionáři či techničtí pracovníci a různé organizace nebo instituce uznané MOV. Nejvyšším a řídicím orgánem je již zmíněný MOV (v angličtině International Olympic Committee - IOC), který je mezinárodní neziskovou a nevládní organizací, jenž má sídlo ve švýcarském městě

Lausanne v Evropě (Kolář & Dovalil, n.d.). Od roku 2013, je v jeho čele předseda Thomas Bach, který byl znovu zvolen roku 2021 a je zároveň německým bývalým šermířem a sportovním funkcionářem (IOC, n.d. a). Dřívějším a již zesnulým předsedou MOV od roku 2001 do roku 2013 byl belgický ortoped a sportovec Jacques Rogge, jehož pozornost byla upřena hlavně na posilování úloh olympijského hnutí a na boj proti agresivitě mezi sportovci, a i mezi diváky (Kolář & Dovalil, n.d.). MOV dohlíží na pravidelné pořádání OH a zavazuje se k propagaci sportu ve společnosti, podpoře sportovců a sportovních organizací ve světě (IOC, n.d. b).

Nepostradatelnou součástí olympismu představují symboly a ceremoniály OH, které se nesou v duchu olympijských ideálů (Dovalil, n.d. a, s. 1). V roce 1914 byla přijata olympijská vlajka, kterou představil Pierre de Coubertin na prvním mezinárodním olympijském kongresu ve francouzské Paříži roku 1894. Vlajka, kterou všichni jistě dobře známe, obsahuje symbol 5 propletených kruhů, které představují spojení pěti kontinentů a jejich sportovců z celého světa (IOC, n.d. c). Vlajka je vždy na zahajovacím ceremoniálu daných her vztyčována a na slavnostním konci stahována. Dalšími symboly je olympijská hymna a olympijské heslo, latinsky „Citius, Altius, Fortius“, v českém překladu pak „rychleji, výše, silněji“, za autory tohoto hesla můžeme považovat opět Pierra de Coubertina a francouzského pedagoga Henriho Didona. Toto heslo vyjadřuje poselství MOV ke všem, kteří náležejí pod olympijské hnutí, a to usilovat o neustálý pokrok a vyniknout v souladu s duchem olympismu. Důležitým symbolem olympismu je taktéž olympijský oheň, olympijská pochodeň a štafeta. Pozorování ohně nám navozuje snění a inspiruje nás k různým myšlenkám. Oheň se tak stává symbolem naděje, spojuje lidi a představuje obraz vítězství, ducha a světla. Zapalování olympijského ohně je součástí zahajovacího ceremoniálu a plane po celou dobu her až do jejich ukončení. Olympijská štafeta a transport ohně pochodní vyjadřuje poselství a přenos z generace na generaci, kdy nejmladší nesou naději lidskosti (Dovalil, n.d. b, s. 2).

Celkově OH můžeme tedy brát a chápat jako jednu z kulturních forem, která spojuje národy z celého světa. Ovšem s globalizací a vývojem her mohou být vnímány jako rozdělující, rasistické, elitářské či homofobní. Příkladem prvních her v rozporu s ideou olympismu a otázkou rasismu byly LOH v německém Berlíně, které se konaly roku 1936, kdy došlo k pokusu o zákaz účasti Židů v národním týmu Německa. Židi byli totiž nacisty vnímáni jako zbabělí a neschopní sportovních výkonů. Adolf Hitler, německý kancléř a diktátor nacistického Německa, se netajil svým rasistickým názorem

na negroidní rasu, kdyby prý bylo po jeho, vyloučil by sportovce této rasy z následujících her. Považoval je totiž za přirozeně lepší a schopnější, kvůli jejich tzv. „zvířecí“ podobě (Bale & Christensen, 2004). Problém nastal též na letních hrách v anglickém Londýně roku 1948, kdy sportoviště stavěli němečtí zajatci (Dovalil & Rychtecký, 2010). OH, jakožto největší svátek světového sportu, byly v 70. letech 20. století ještě výrazně narušeny a zpolitizovány. Roku 1972 na LOH v německém Mnichově napadlo palestinské teroristické komando izraelskou výpravu, jejíž část sportovců a funkcionářů po útoku zahynula. Tyto hry pak ve znamení smutku byly přerušeny. Později, roku 1980, docházelo k bojkotům LOH v ruské Moskvě ze strany USA, SRN, Kanady, Japonska a dalších států, což samozřejmě oslabovalo mezinárodní olympijské hnutí. V duchu pomsty, LOH v americkém Los Angeles konané roku 1984 pak bojkotovalo SSSR a mimo Rumunska i další socialistické státy (Anděl & Bláha, 2014; Kolář & Dovalil, n.d.) Těchto nepříjemných událostí spojených s hrami bylo však mnohem více.

Nicméně s postupně narůstající globalizací, modernizací, vývojem společnosti a her, nejen porušování či utlačování lidských práv a bojkoty, se staly problémem olympijského hnutí, ale například i komercializace a užívání zakázaných látek pro zlepšení sportovního výkonu. Od 80. let 20. století, jednotlivá pořadatelská města chtěla být velkolepá a začala budovat mohutné stadiony, sportovní haly, velodromy, drahé kanoistické a veslařské kanály a mnohé další. To však vedlo k tomu, že se zvyšovaly finanční náklady na pořádání her ve spojení s rozrůstajícím počtem účastníků a olympijského programu o nové sporty a ubýval tak zájem zemí o kandidaturu na jejich pořádání (Kolář & Dovalil, n.d.). MOV taktéž začal bojovat proti dopingu již od 60. let 20. století a v roce 1999 podpořil založení Světové antidopingové agentury (WADA) (IOC, n.d. d). Zatímco OH lze do jisté míry chápat jako určitý zdroj regenerace měst a regionů, možno je vnímat i velice negativně, nejenom ve smyslu zhoršování ŽP (Bale & Christensen, 2004). Mezi jiné negativní aspekty konání her můžeme zařadit velká dopravní omezení, různé problémy pro místní obyvatele anebo pozůstatky náročné na údržbu (Akrman, 2018).

3.3 Letní olympijské hry v 21. století

Jelikož je můj výzkum zaměřený hlavně na uplynulé LOH v 21. století, přesněji na hry, které proběhly od roku 2000 a výše, budou se následující podkapitoly této části věnovat konkrétním šesti letním hrám a jejím klíčovými charakteristikám či skutečnostem, které jsou s nimi spojené. V závěru této kapitoly se dostane také malé pozornosti LOH, které se budou teprve v budoucnosti konat.

3.3.1 Sydney 2000

Poslední LOH 20. století se konaly v největším australském městě Sydney v Novém Jižním Walesu roku 2000. Po druhé tak proběhly letní hry na jižní polokouli a na území státu Austrálie, kdy úplně první hostilo město Melbourne v roce 1956 ve Victorii. Hry započaly 15. září a skončily 1. října 2000. Těchto her se zúčastnilo 10 651 sportovců, z toho 6 582 mužů a 4 069 žen, ze 199 zemí světa (IOC, 2000). Vybraní závodníci zde soutěžili ve 28 sportech a ve 300 různých medailových disciplínách (ČOV, 2000). Do olympijského programu byly nově zařazeny tři nové sporty, a to triatlon, akrobacie na trampolíně a taekwondo (IOC, 2021a). Právo pořádat hry získalo Sydney po 4 kolech hlasování roku 1993 na zasedání MOV v monackém Monte Carlu v těsném souboji s čínským hlavním městem Peking. Celkové náklady na hry v Sydney činily 8,1 mld. USD (Ang, 2022). Hrdinkou her, nejen pro Austrálii, se stala australská domorodá sportovkyně a atletka Cathy Freemanová. Měla tu čest zapálit olympijský oheň při zahájení her a následně dokázala získat zlatou medaili v atletice v běhu na 400 metrů (National Museum of Australia, 2022).

Jelikož od počátku 70. let minulého století se začaly zvyšovat obavy o globální problémy, např. růst populace, vyčerpání neobnovitelných zdrojů, znečištění a změna klimatu. MOV se rozhodl, že je potřeba se na tuto problematiku více zaměřit a najít rovnováhu mezi potřebami naší a příští generace (Chalkley & Essex, 1999). Jednou z nejdůležitější světových konferencí OSN týkající se ŽP a rozvoje, která se konala v brazilském městě Rio de Janeiro roku 1992, bylo zasedání 178 zemí světa, které schválilo tzv. „Agendu 21 olympijského hnutí“ jako základní dokument při uplatňování ekologických zásad ve sportu. I když se již dříve ostatní pořadatelé OH snažili v rámci konání her dodržovat ekologické zásady ve sportu, nejlepší a nejucelenější ekologickou koncepci organizace her však předložili pořadatelé LOH v Sydney roku 2000, kdy si kladli za cíl celkové zlepšení ŽP v místě pořádání her. Tato koncepce byla vypracována

spolu s nevládní ekologickou organizací Greenpeace. Při řešení zachování ŽP byla například všechna nově vybudovaná sportoviště postavená tak, aby nedocházelo k poškození lesů, křovin, mokřadů, fauny ani flóry (Pollert & Doležal, n.d.). Proto je olympiáda v Sydney považována za jednu z historicky prvních tzv. „zelených olympiád“ (Uhlířová, 2019).

3.3.2 Athény 2004

První LOH 21. století proběhly znovu po 108 letech v hlavním řeckém městě Athény roku 2004, která je považována za kolébku novodobých OH. Hry začaly 13. srpna a skončily 29. srpna 2004 (ČOV, 2004). Na těchto hrách soutěžilo 10 625 sportovců, z toho 6 296 mužů a 4 329 žen, z 201 zemí světa. Tito sportovci zde proti sobě bojovali ve 28 sportech a v 301 různých medailových disciplínách, tedy o jednu více než v Sydney roku 2000. Poprvé byl do olympijského programu zařazen ženský wrestling (IOC, 2004; IOC, 2021a). Definitivní rozhodnutí o druhém konání her v Athénách padlo po pátém kole hlasování na zasedání MOV ve švýcarském městě Lausanne roku 1997 (IOC, 2022a). Americký plavec Michael Phelps na těchto hrách získal 6 zlatých medailí a s celkovým počtem 8 získaných medailí tak vytvořil rekord v jejich zisku na jedné hrách (IOC, 2004).

Snaha o poněkud složitý a finančně náročný projekt, jako jsou OH, a právě v Řecku, v zemi, která je poměrně malá a není tak bohatá s sebou nese určitá rizika. Avšak pořádání druhých letních her v Athénách byl zároveň pokus o představení samotného města světu se svou novou tváří, tzv. tváří moderního města, která harmonicky spojuje tradici s modernitou. Šlo o nabídku velikých příležitostí, například modernizace infrastruktury, reorganizace služeb, přilákání zahraničních investorů, renovace a výstavba nových sportovních zařízení či snaha Řecka posílit svou roli politické síly na Balkáně v rámci Evropské unie (EU) (Panagiotopoulou, 2013). Náklady na hry v Athénách se nakonec vyšplhaly téměř až na 18,7 mld. USD (Ang, 2022). S využitím finančních prostředků na pořádání her bývá mimo jiné spojována i řecká ekonomická krize (CNBC, 2010). Tato poněkud složitá problematika by si však zasloužila rozsáhlejší pozornost a analýzy pro úplné pochopení, to ovšem nespadá do cílů mé práce.

3.3.3 Peking 2008

Potřetí v historii se konala letní olympiáda na asijském kontinentu, hned po japonském Tokiu 1964 a korejském Soulu 1988, proběhla právě v hlavním čínském městě Peking roku 2008. Hry probíhaly od 8. srpna do 24. srpna 2008 (ČOV, 2008). Proti sobě se zde utkalo 10 942 sportovců, z toho 6 305 mužů a 4 637 žen, z 204 zemí světa. Sportovci soutěžili ve 28 sportech a ve 302 medailových disciplínách. Na hry byl nově zařazen cyklistický závod na BMX kolech a nová plavecká disciplína - maraton na 10 kilometrů. Tyto hry se také nesly ve velkém duchu lámání rekordů, bylo překonáno více jak 40 světových a přes 130 olympijských rekordů, například známý jamajský atlet a sprinter Usain Bolt zdolal dva světové rekordy v závodě na 100 a 200 metrů (IOC, 2008). MOV rozhodl po druhém kole hlasování o pořádání her v Pekingu na svém zasedání v ruské Moskvě roku 2001, kdy pro Čínu zvedlo ruku 56 členů z celkových 105 (IOC, 2022a). Celkové náklady na pořádání her činily 52,7 mld. USD, nejvíce ze všech LOH v letech 2000-2021 (Ang, 2022). Čína díky svým vysokým miliardovým investicím přichystala velkolepé hry, aby se světu ukázala v co nejlepším světle. Poprvé tak i ona dosáhla prvního místa v celkovém medailovém pořadí všech zúčastněných zemí. Na předešlých dvou LOH si své prvenství držely USA (ČOV, 2008).

Avšak ne všechno bylo zpočátku harmonické, jak se na první pohled mohlo zdát, pořádání her v Číně vedlo západní společnost a politiky, vzhledem k jejímu autoritářskému komunistickému režimu, k mnoha negativním myšlenkám a předmětům sporu i v oblasti médií. Příkladem bylo znečištění ŽP a nedodržování lidských práv v Číně, které není v souladu s MOV, tedy s filozofií olympismu (Brownell, 2004). Po několika obtížných debatách a ústupcích, které Čína musela pro pořádání her udělat, se nakonec čínská vláda rozhodla zavázat tím, že se pokusí zlepšit úroveň dodržování lidských práv v zemi. A to zrušením trestu smrti, zlepšením majetkových práv, umožnění volného pohybu novinářů a jiné, a že též zapracuje na situaci v oblasti ŽP (Šmydkeová, 2010), např. snížením emisí z automobilů, přestavbou městské vodohospodářské infrastruktury, tvorbou nových parků a zelených pásů podél řek či výsadbou městské zeleně (Pollert & Doležal, n.d.). I přesto, že tehdejší předseda MOV Jacques Rogge posléze prohlásil, že to tyto hry byly opravdu výjimečné, lze říct, že olympiáda v Pekingu, do té doby, se stala jednou z nejvíce zpolitizovaných sportovních událostí a ani samotné hry se neobešly bez pokusů a výzev o bojkoty či protesty. Samo sebou i MOV a jeho

volba byla mnohými zpochybňována a spekulovalo se o korupčním chování některých členů výboru (Šmydkeová, 2010).

3.3.4 Londýn 2012

Anglické a zároveň hlavní město Londýn, již jako jediné na světě hostilo už potřetí roku 2012 letní hry. Poprvé se olympiáda konala v Londýně roku 1908 a podruhé o 40 let později. Hry započaly 27. července a skončily 12. srpna 2012 (ČOV, 2012). Londýnské hry se soustředily kolem Olympijského parku ve východní části Londýna, kde se rozrostla řada nových sportovišť. Během her se na území Londýna protočilo až 20 miliónů diváků. Na tyto hry dorazilo soutěžit 10 568 sportovců, z toho 5 892 mužů a 4 675 žen, z 204 zemí světa. Na olympijském programu bylo 26 sportů a 302 medailových disciplín a úplně poprvé se na těchto hrách představil ženský box (IOC, 2012; IOC, 2021a). Právo na to, pořádat letní hry potřetí, získal Londýn po 4 kolech hlasování roku 2005 na zasedání MOV v JV Asii v Singapuru v těsném boji s francouzskou Paříží (IOC, 2022a). Náklady na hry v Londýně se rovnaly 13,3 mld. USD (Ang, 2022). Nejlepším sportovcem, se díky 4 zlatým a 2 stříbrným medailím, stal již zmíněný úspěšný americký plavec Michael Phelps. USA zde dokázaly znovu obsadit první příčku v celkovém medailovém pořadí všech zúčastněných zemí (ČOV, 2012).

Pořádání letních her v Londýně bylo jednoznačně rozhodujícím okamžikem v novodobé historii britského hlavního města. Z politického, kulturního i finančního hlediska mělo uspořádání největší světové sportovní události posílit pozici Londýna jako jednoho z nejdůležitějších měst na naší zemi a rozhodně se tak i stalo (Populous, 2022). Jedním z hlavních cílů těchto her byla urbanistická transformace východního Londýna, kde se hry převážně konaly a také posílení udržitelnosti či ekonomických příležitostí ve městě, a i mimo něj (IOC, 2021b). Při přípravách OH byla snaha v co největší míře využít stávající sportoviště anebo postavit dočasná. Tam, kde bylo zapotřebí zcela nových sportovních areálů, byly zásadně navrženy tak, aby po skončení her nedošlo k jejich zchátrání a byly znova využitelné či především udržitelné (Populous, 2022). Nyní prakticky všechna stálá sportoviště v Olympijském parku královny Alžběty II. jsou několik let po skončení her, byť v lehce pozměněné podobě, opravdu stále v provozu. Vytvářejí pracovní místa pro místní obyvatele, pořádají se zde různé významné akce a ročně je navštíví více jak šest miliónů návštěvníků. Samotná zelená i modrá infrastruktura v parku a jeho okolí je největší, jaká kdy v Londýně za posledních sto let vznikla. Za

zmínku stojí i to, že Londýn hrál též klíčovou roli při vývoji robustní a inovativní metodiky pro vykazování emisí uhlíku nejen při výstavbě velkých akcí, později tuto metodiku převzalo i Rio de Janeiro, kde se konaly LOH v roce 2016 (IOC, 2021b). Nejpravděpodobněji díky těmto všem pozitivním aspektům, i když by se určitě našly i nějaké ty negativní např. v oblasti sociálních dopadů na obyvatele, se stal Londýn právě tím nejlepším kandidátem na hry v roce 2012. Jelikož MOV uvádí, že aby byly OH úspěšné, měl by se klást důraz na ochranu ŽP a udržitelnost jakožto hlavní prvky při plánování a provozu her a taktéž na tzv. „pozitivní dědictví“, které následně přetrvává i po samotném konci her do budoucna (Digby, 2008).

3.3.5 Rio de Janeiro 2016

Úplně poprvé v historii OH, v roce 2016, se konaly letní hry v Jižní Americe a zároveň potřetí na jižní polokouli, hned po australské Sydney 2000 a Melbourne 1956, ve druhém největším městě Brazílie, kterým je Rio de Janeiro. Hry probíhaly od 5. srpna do 21. srpna 2016 (ČOV, 2016). Tyto hry byly zároveň příležitostí k naplnění širších aspirací na dlouhodobou budoucnost města a urychlit jeho proměnu v ještě větší globální město. Do jisté míry úchvatné město Rio poskytlo nejlepší možné prostředí pro špičkové výkony sportovců, kteří měli k dispozici prvotřídní kompaktní zázemí, které bylo soustředěno do 4 zón, včetně luxusní olympijské vesnice (IOC, 2016). Tato olympiáda byla ovšem geograficky nejrozsáhlejší a vyžadovala největší počet nových sportovních areálů a městských zásahů, včetně nových velmi nákladných dopravních tepen (Barbassa, 2017). Soutěžilo zde proti sobě 11 238 sportovců, z toho 6 179 mužů a 5 059 žen, z 205 zemí světa (IOC, 2016). Celkový počet sportů dosáhl čísla 28 a na programu bylo až 306 medailových disciplín (IOC, 2016; MOV, 2016). V Riu na OH byly znovu zařazeny dva světově proslulé sporty - golf a rugby (IOC, 2021a). Konečné rozhodnutí o pořádání her v Riu rozhodl MOV po třetím kole hlasování roku 2009 na svém zasedání v dánském hlavním městě Kodaň v souboji se španělským městem Madrid (IOC, 2022a). Pořádání těchto her stálo přibližně 13 mld. USD (Ang, 2022). Nejúspěšnější zemí na těchto hrách se opět staly USA. Jamajský atlet a sprinter Usain Bolt potřetí v řadě na jedné OH ovládl závod na 100 a 200 metrů a spolu se svými jamajskými atlety úspěšně zdolal i sprinterskou štafetu (ČOV, 2016).

Brazílie měla během příprav na letní hry v Riu našlápnuto na to stát se šestou největší ekonomikou na světě. Avšak o sedm let později, když svět nahlédl do Ria na

zahájení OH roku 2016, byl celý stát na dně. Brazílie byla rozvrácená skandály a špatným řízením, policie předvolala, od roku 2023 opět zvoleného, prezidenta Brazílie Luize Lulu k výslechu v souvislosti s rozsáhlým korupčním skandálem, jeho nástupkyně Dilma Rousseff čelila odvolání z funkce a dočasný prezident Michel Temer byl při zahajovacím ceremoniálu vypískán brazilským lidem. Pro mnoho občanů hry, které měly znamenat příchod Brazílie na světovou scénu v dobrém světle, se nakonec staly symbolem rozhozených vládních priorit, promarněných příležitostí a úplatkářství. Těsně před zahájením her se většina Brazilců domnívala, že olympiáda přinese hlavně pro ně do budoucna více škod než užitku (Barbassa, 2017). Pořádání her v Riu však doprovázely i určité pochybnosti a obavy z vnějších vlivů spojené s překážkami v tomto městě, tím je např. vysoká míra kriminality, znečištění vod a nedostatečná infrastruktura (Darnell & Millington, 2016). Určitá pozitivita a euforie ovšem po skončení OH rychle vyprchala a Brazílie se opět vrátila do hluboké recese, vysoké inflace, rostoucí nezaměstnanosti, masivní korupce a vybudovaná sportoviště zela prázdnotou (Pařízková, 2020).

Přestože jsou celkově sportovní mega akce, a to nejen OH, ale i MS ve fotbale, propagovány jako přínos pro sociální a ekonomický rozvoj, jak v zemích globálního severu, tak i jihu, dochází však vždy k určitým problémům s nimi spojenými, příkladem může být vysídlování a gentrifikace místního obyvatelstva, soukromá akumulace bohatství či privatizace půdy (Darnell & Millington, 2016).

3.3.6 Tokio 2020 (2021)

LOH se znovu po 57 letech vrátily zpět do japonského hlavního města Tokio. Poprvé se zde letní hry konaly v roce 1964. A je tomu již počtvrté, co OH zavítaly na asijský kontinent, a to po již zmíněném Tokiu 1964, Soulu 1988 a Pekingu 2008. Samotné hry začaly 23. července 2021 a skončily 8. srpna téhož roku. Tato olympiáda, jak už z jejího názvu vyplývá, se původně měla odehrát v roce 2020, ale kvůli pandemii viru Covid-19, která zasáhla celý svět, musela být o rok odložena (ČOV, 2021). Na těchto hrách soutěžilo 11 420 sportovců, z toho 5 963 mužů a 5 457 žen, z 205 zemí světa. Zajímavostí je, že tyto hry byly genderově nejvyváženější, kdy poměr mužů a žen byl skoro 50 na 50 (IOC, 2021c). Závodníci zde soutěžili ve 33 sportech a ve 339 medailových disciplínách, nejvíce v historii OH (ČOV, 2021; IOC, 2021c). Na olympijský program bylo nově zařazeno 5 dalších sportů, a to surfování, karate, sportovní lezení, skateboarding a baseball či nové medailové disciplíny jako basketbal 3x3 a BMX

freestyle (IOC, 2021a). MOV o pořádání druhých her ve městě Tokio rozhodl, po oficiálním druhém kole hlasování a v boji s tureckým Istanbulem, na svém zasedání v Jižní Americe v argentinském hlavním městě Buenos Aires roku 2013 (IOC, 2022a). Hry v Tokiu stály až 35 mld. USD (Ang, 2022). Žádným překvapením nebylo to, že USA se staly se 113 medailemi opět nejúspěšnější zemí na těchto hrách. Výborný mladý americký plavec Caeleb Dressel, který bývá aktuálně považován za možného nástupce amerického plavce Michaela Phelpse, si z Japonska odvezl 5 zlatých medailí (ČOV, 2021).

V roce 2013, pouhé dva měsíce poté, co bylo Tokio zvoleno za pořadatele letních her pro rok 2020, odstoupil guvernér japonského hlavního města Naoki Inose ze své funkce, když přiznal, že obdržel peníze od osoby, která byla zapletená do obvinění z kupování hlasů na zasedání MOV. V lednu 2019 byl pak Tsunekazu Takeda, japonský podnikatel, olympionik a bývalý předseda Japonského olympijského výboru (JOV), obviněn z korupce kvůli úplatkům ve výši až 2 milionů dolarů, které měl údajně schválit, aby si zajistil hlasy MOV pro pořádání her v roce 2020. Po tomto korupčním skandále byl nucen opustit JOV (Boykoff & Gaffney, 2020).

Co se týče světové pandemie, která v tu dobu stále panovala, hry se konaly za přísných zdravotních a bezpečnostních podmínek, aby se zabránilo šíření viru Covid-19. Na většinu sportovišť nemohli diváci a sportovci museli dodržovat přísná hygienická pravidla nejen o testování a karanténě. Navzdory všem problémům, které pandemie představovala, byly letní hry přesto velmi úspěšné a vzniklo na nich mnoho nezapomenutelných okamžiků. Celkově OH v Tokiu ukázaly odolnost a odhodlání všech sportovců, organizátorů a odborníků z různých sfér, postavit se tváří v tvář pandemii. Poslání Tokia, a to vypořádat se s pandemií i v průběhu her, dávalo potenciál ukázat, že pokud se všichni spojíme jako globální společenství, můžeme dosáhnout toho, že pandemie nemusí navždy ovládat naše životy (IOC, 2022c).

3.3.7 Souhrnný přehled letních olympijských her v 21. století

V tabulce 1 můžeme vidět stručný přehled klíčových informací o uplynulých LOH od roku 2000 do současnosti, které jsou zmiňovány v předešlých podkapitolách práce. Lze říct, že s každými dalšími letními hrami přibývá počet zúčastněných zemí, počet sportů či jednotlivých medailových disciplín, které se samozřejmě mění a přizpůsobují podle místa organizace. Především dochází ke zvyšování celkového počtu sportovců, kdy

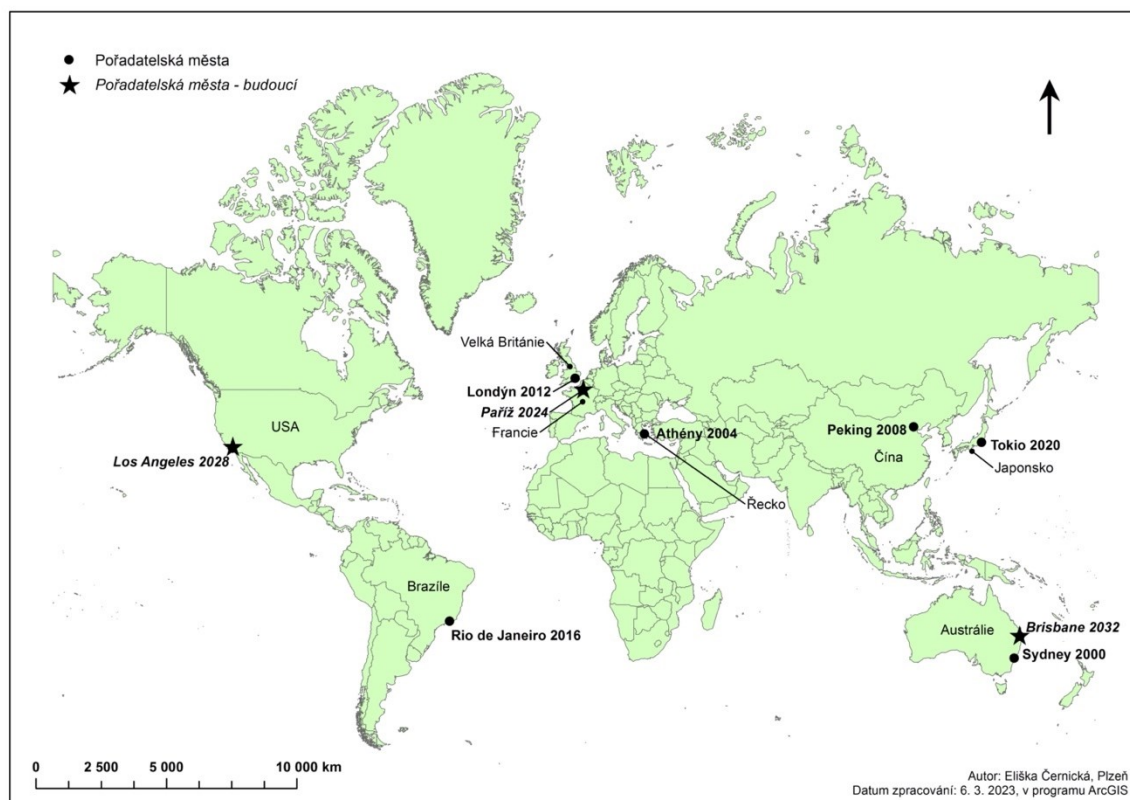
se pomalu srovnává počet zúčastněných mužů a žen. Hry jsou tak čím dál více genderově vyváženější. Dále na mapě 2 jsou zobrazena pořadatelská města, kde se konaly předchozí letní hry a budou se konat i ty následující v tomto století.

Tab. 1: Souhrn klíčových charakteristik LOH konaných v letech 2000–2021

LOH	Počet zúčastněných zemí	Celkový počet sportovců	Muži	Ženy	Počet sportů	Počet disciplín	Datum konání	Náklady na pořádání v mld. \$
2000	199	10 651	6 582	4 069	28	300	15. 9. - 1. 10.	8,1
2004	201	10 625	6 296	4 329	28	301	13. 8. - 29. 8.	18,7
2008	204	10 942	6 305	4 637	28	302	8. 8. - 24. 8.	52,7
2012	204	10 568	5 892	4 675	26	302	27. 7. - 12. 8.	13,3
2016	205	11 238	6 179	5 059	28	306	5. 8. - 21. 8.	13
2020 (2021)	205	11 420	5 963	5 457	33	339	23. 7. - 8. 8.	35

Zdroj: Ang (2022), ČOV (2000, 2004, 2008, 2012, 2016 a 2021) a IOC (2000, 2004, 2008, 2012, 2016 a 2021c), zpracováno autorkou

Mapa 2: Přehled hostitelských měst uplynulých a budoucích LOH v 21. století

3.3.8 Nadcházející letní olympijské hry Paříž 2024, LA 2028 a Brisbane 2032¹

O budoucnosti konání dalších tří letních her je již rozhodnuto. Za rok a pár měsíců, přesněji v létě roku 2024, se hry vrátí do Evropy a následující OH bude hostit francouzské hlavní město Paříž, a to znovu po 100 letech a potřetí za celou dobu jejich konání. V minulosti se konaly LOH v Paříži roku 1900 a 1924. Hry by se měly dle plánu uskutečnit od 26. července do 11. srpna 2024 a na olympijském programu by mělo být 32 sportů a 329 medailových disciplín, kdy ve 28 sportech bude rovné zastoupení mužů a žen (ČOV, 2023). Novým sportem zařazeným na tyto hry bude tanec zvaný breaking (IOC, 2021a). Rozhodnutí o třetím konání her ve Francii padlo na zasedání MOV v roce 2017 ve městě Lima v Peru na základě domluvy mezi Paříží a americkým Los Angeles (LA) (IOC, 2022a). Dle mého názoru největší zajímavostí těchto her, která rozhodně stojí za zmínku je, že soutěže v surfování proběhnou na ostrově Tahiti, který je součástí Francouzské Polynésie a nachází se v jižním Pacifiku. Tímto se překoná rekord v nejvzdálenějším olympijském boji o medaile, který se bude konat mimo hostitelské město (OlympicTalk, 2020).

Letní hry, které proběhnou v roce 2028 bude pořádat americké LA. Toto město bude hostit hry též už potřetí, kdy v minulosti zde proběhly hry v roce 1932 a 1984. LA bude například usilovat o uspořádání prvních tzv. „energeticky pozitivních her“, tím, že díky obnovitelným zdrojům a úsilí o energetickou účinnost, vyrobí více energie, než kolik je potřeba k napájení her (IOC, 2023a). Naopak LOH v roce 2023 zavítají, po městech Melbourne a Sydney, zpět na australský kontinent. Jelikož jihovýchodní Queensland je nejrychleji se rozvíjejícím regionem Austrálie a nabízí prvotřídní sportovní zázemí, vynikající dopravu a další. Proto tyto hry bude pořádat právě město Brisbane (IOC, 2023b).

---

¹ Údaje byly vztaženy k březnu roku 2023.

4 Faktory determinující sportovní úspěch

Jelikož jeden z hlavních cílů mé práce je zjistit, jaké socioekonomické faktory mohou podmiňovat sportovní úspěch zemí na LOH, bude tato kapitola zaměřena na toto téma. Ovšem bude zahrnovat okrajově i další determinanty sportovní úspěšnosti, než jsou pouze ekonomické a společenské faktory. Další podkapitoly budou pak rozebírat samotné socioekonomické determinanty oné úspěšnosti a v praktické části budou využity a na jejich základě bude hodnocena úspěšnost zemí amerického kontinentu na LOH v 21. století. Jelikož bývá v odborných publikacích často spojována sportovní úspěšnost zemí s HDP na hlavu, velikostí populace či HDI, budou se následující podkapitoly zabývat právě jimi.

Olympijský úspěch je pro vládu a občany státu zdrojem národní hrdosti, který posiluje veřejné blaho společnosti a národní identitu, taktéž zlepšuje mezinárodní obraz země, čímž i podporuje její pověst (Soós a kol., 2020). Úspěšnost zemí ve sportu odráží tak její fyzicko-geografické, ekonomické, vzdělanostní, infrastrukturní či kulturní podmínky (Knuepling & Broekel, 2020). Jedním z významných geografických aspektů úspěšnosti sportovců zemí, nejen na letních hrách, představuje genetický původ jedinců. Lidé mají totiž pro vykonávání některých sportů různé dispozice, které jsou závislé na oblasti jejich původu. Jedná se o přírodně či geneticky diferencované předpoklady pro určité druhy sportů a bezpochyby lze říct, že tato „přírodní“ determinace hraje v řadě sportů klíčovou roli. Může se též jednat třeba o tzv. „klimatickou“ determinaci, kdy například sporty jako je hokej či lyžování se nemohou rozšířit v Africe či Karibiku. Avšak právě tyto makroregiony a jejich sportovci jsou známé pro jejich geneticky vrozené a velice dobré atletické předpoklady, které se nejvýrazněji projevují v bězích. Je všeobecně známo, že krátké běhy - sprinty a běhy na dlouhé vzdálenosti vyžadují rozdílné typy atletů, kteří pocházejí z těchto dvou částí světa. Ve sprintech, především v běhu na 100 metrů u mužů, v posledních desetiletí jasně dominují černošští atleti z Karibiku, hlavně ze státu Jamajka a také atleti z USA. Ovšem co se týče žen, převaha negroidní rasy není zas tak výrazná. Naopak v dlouhých bězích, tratě na 3 000 metrů a delší, včetně maratonu, u mužů i žen, opanují černošští sportovci z Afriky, konkrétně ze státu Keňa a Etiopie a drží světové rekordy v těchto disciplínách (Tomeš, 2012). Též autor Bale (2003) ve své knize zkoumá, jak fyzicko-geografické podmínky daného místa mohou ovlivňovat sportovní úspěšnost, viz kapitola Sportovní geografie.

Na sportovní a olympijskou úspěšnost má také vliv politická sféra, kdy různé politické systémy, např. demokratický či komunistický aj., mohou mít odlišný přístup k účasti, trénování, pobídkám k úspěchu a mohou tak vykazovat odlišné výsledky ve sportu (Johnson & Ali, 2004).

V odborné literatuře existuje i teze o tzv. efektu hostitelské země, kdy sportovci z pořadatelských zemí a jejich sousední státy, mají kromě klimatických a tréninkových výhod při samotných soutěžích i výhodu nižších nákladů na dopravu či kratší dobu cestování. Tento efekt v případě letních her umožňuje vypravit i více sportovců z hostitelského státu a hrají zde roli taktéž rozhodčí či domácí publikum, které motivuje soutěžící k lepším výkonům. Podle analýz je prokázáno, že sportovci z hostitelských zemí na LOH, až na pár výjimek, získávají více medailí, a to i těch zlatých (Bernard & Busse, 2004; Csurilla & Fertő, 2022; Forrest a kol., 2017; Johnson & Ali, 2004; Rewilak, 2021; Trivedi & Zimmer, 2014). Výjimkami pak mohou být některé hostitelské státy, které sice vyšlou více závodníků, ale ti nejsou tak dobří a mají nízké šance na úspěch (Trivedi & Zimmer, 2014). Například pro USA může efekt hostitelské země hrát velikou roli při zisku medailí, jelikož mají vysoký počet velmi kvalitních sportovců, kteří se ne pokaždé dokáží kvůli kvótám MOV o počtu vyslaných sportovců na LOH kvalifikovat (Bernard & Busse, 2004). Ucházet se o pořádání her však vyžaduje značné výdaje, které nejsou dostupné všem státům. Nicméně pořádání OH může být považováno za další, byť nákladný prostředek, k získání vyššího počtu medailí (Csurilla & Fertő, 2022).

Trivedi a Zimmer (2014) se zmiňují ve svém článku o tzv. náhodné složce, která je také poměrně významná, část této náhody souvisí s nepředvídatelnou povahou sportu a druhá část je zas způsobena zeměmi, které z různých důvodů zažijí nečekaný úspěch anebo i neúspěch na hrách.

4.1 Společenský a demografický faktor

4.1.1 Velikost populace

První vysvětlující společenská proměnná je velikost populace, kterou různí autoři zahrnovali do svých statistických modelů téměř pokaždé. Podle autorů Andreff (2007), Bernard a Busse (2004), Johnson a Ali (2004) a Rewilak (2021) při zisku medailí daných zemí na LOH může do určité míry hrát významnou roli počet obyvatel. Země s větší populací jsou nadějnější na větší počet talentovaných sportovců a tím pádem mají vyšší šance na získání medailí. Avšak čistá úroveň populace není úplně dostatečná k objasnění

celkových výsledků jednotlivých zemí. I když na první pohled se zdá, že ano, jelikož nejlidnatější země jako jsou USA, Čína či Rusko převládají v počtu získaných medailí, ovšem když se zaměříme na země jako např. Indie, Bangladéš a Indonésie, tak ti už takový úspěch na hrách nemají. Existují určité významné zdroje, které umožňují nadaným sportovcům trénovat v kvalitních podmínkách, zúčastnit se a uspět na OH, tím je například vyšší samotný HDP daného státu, a především rozdílné financování a podpora sportu v různých zemích světa (Bernard & Busse, 2004). Mezi příčiny nízké účasti ve sportu v Indii patří: nedostatečná sportovní zařízení, málo peněz věnovaných sportu či rozvoji tělesné výchovy ve školách a obecná absence pozitivního postoje ke sportování (Andreff, 2007). Dle analýzy autorů Johnson a Ali (2004) na LOH posílají státy s větším počtem obyvatel jednoznačně více sportovců a ti i vyhrávají více medailí. Rewilak (2021) zas ve svém výzkumu dochází ke zjištění, že když se zvýší počet obyvatel dané země o 10 %, stoupá i procentuální podíl bodů, které země na hrách získala. Bernard a Busse (2004) pak poukazují ve své analýze na to, že země nemohou vyslat do soutěží na LOH sportovce vždy v poměru ke svému počtu obyvatel. To je nejlépe vidět v soutěžích družstev, jelikož u medailových součtů se týmové soutěže počítají jen jako jedna medaile, přestože země musí poskytnout určitý počet sportovců. Znamená to, že i když je země schopna vyslat sportovce v poměru ke své populaci, může přesto získat menší podíl medailí, než odpovídá právě její velikost populace, a to může výsledné hodnocení úspěšnosti dané země zkreslovat. Tito autoři též tvrdí, že lidnatější země získávají méně medailí v přepočtu na jejich populaci, zatímco ty méně lidnaté země ke svému podílu obyvatel získávají medailí více (Bernard & Busse, 2004). Ačkoli Trivedi a Zimmer (2014) uznávají, že velikost populace je důležitá proměnná pro olympijský úspěch, platí zde to samé, co tvrdí o HDP na osobu jakožto o pohledu skrze tento faktor na úspěšnost zemí, viz podkapitola Hrubý domácí produkt na hlavu. Autoři Csurilla a Fertó (2022) dle výsledků své analýzy konstatují, že z hlediska olympijského úspěchu je počet obyvatel méně důležitý, než jsou samotné investice, které do sportu v daných zemích putují, v důsledku toho není rozložení sportovních talentů na celém světě rovnoměrné. Toto posiluje názor, že sport je např. integrovanější součástí školní výuky a každodenního života spíše v bohatších zemích, které mají finanční možnosti investovat do rozvoje sportu. Ekonomická situace je podle těchto autorů z hlediska vzniku talentovaných sportovců tedy rozhodující (Csurilla & Fertó, 2022).

4.2 Ekonomické faktory

4.2.1 Hrubý domácí produkt na hlavu

Jak už bylo řečeno v předešlé podkapitole, velikost populace je jistým způsobem určujícím faktorem sportovní úspěšnosti, odkud může daná země čerpat a vybírat tak kvalitní sportovce. Avšak pro lepší rozvoj sportovního talentu jsou potřeba ekonomické zdroje - finance. Druhou, ovšem ekonomickou proměnnou je hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele, což je ekonomický ukazatel, vyjadřovaný na mezinárodních trzích v amerických dolarech - USD. Udává ekonomický výkon či ekonomickou sílu země na osobu a vypočítá se poměrem HDP dané země a jejím počtem obyvatel (The Investopedia Team, 2022). Je to tedy celková peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za 1 rok na území určitého státu přepočtena na počet obyvatel (Geograf.in, n.d.). Jedná se o celosvětový ukazatel, který měří prosperitu a blahobyt zemí a je vědci využíván k analýze oné prosperity na základě jejich hospodářského růstu. Nejvyšší HDP na obyvatele mají povětšinou malé, ale bohaté země či nejrozvinutější (průmyslové) státy světa. Pokud HDP na hlavu určité země roste při stabilní úrovni populace, může to znamenat potenciální důsledek technologického pokroku a země se tak stává vyspělejší, a to v mnoha ohledech (The Investopedia Team, 2022). Výsledné hodnoty HDP na hlavu daných zemí se dělí podle World Bank k roku 2013 do 4 kategorií: vysoký HDP na osobu - hodnoty 12 616 a více, vyšší střední HDP na osobu - 4 086–12 615, nižší střední HDP na osobu - 1 036–4 085 a nízký HDP na osobu - hodnota 1 035 a méně (Syravátka & Harmacek, 2014). Údaje o HDP na hlavu můžeme najít např. v internetové databázi World Bank - Open Data.

Autoři Halsey (2009) a Johnson a Ali (2004) v souladu se svou analýzou a teoriemi či předchozí vydanou literaturou předpokládají, že HDP na obyvatele ukazuje schopnost hradit náklady nutné na vyslání sportovců, může být také spojen s vyšší kvalitou tréninku či lepší výživou, zdravotním stavem nebo vybavením a následně s jejich úspěšností na hrách. Ne každý stát je schopen vyslat své sportovce na hry, což samozřejmě MOV uznává a před samotnými hrami stanovuje pro daný stát účastnické kvóty. Ovšem je zřejmé, že např. země s vyššími příjmy vysílají na hry trvale více sportovců (Johnson & Ali, 2004). Stejně tak i Andreff (2007), Bernard a Busse (2004), Csurilla a Fertő (2022) a Soós a kol. (2020) ze svých analýz potvrzují, že HDP na obyvatele má jistý vliv na sportovní úspěch zemí a je rozumným přístupem ke studiu tohoto tématu, jelikož poukazuje na bohatství národa, a i na sportovní výkony na elitní

úrovni. S tímto názorem se ztotožňují i autoři Trivedi a Zimmer (2014), ale ti zároveň uvádí, že tento pohled na olympijský úspěch je interpretován jako tzv. „vstup do procesu výroby“ sportovců, kteří následně soutěží na hrách o medaile a je tedy třeba analyzovat i jiné faktory. Rewilak (2021) dle výsledků svého výzkumu tvrdí, že když se zvýší HDP na obyvatele daného státu alespoň o 10 %, dochází k určitému nárůstu procentuálního podílu bodů, kterých země na hrách dosáhla. Soós a kol. (2020) ze své analýzy LOH konstatují, že 56 % olympijských úspěchů je vysvětleno proměnnými, jako je HDP na obyvatele a velikost populace, avšak HDP na obyvatele nevykazuje takovou sílu, jak v předešlých vydaných studiích. Celkově lze říct, že úroveň ekonomického rozvoje významně určuje pravděpodobnost, že země získá medaile na OH, a to znamená, že ekonomický rozvoj je silným faktorem úspěšnosti zemí (Andreff, 2007).

Pro ověření zmíněných skutečností byla realizována korelační analýza hodnot HDP na hlavu, viz tabulka 3, a získaných medailových a atletických bodů, viz tabulky 4 a 6, zvolených států za roky sledovaných LOH. Výsledné hodnoty korelačního koeficientu za každé letní hry se dohromady pohybovaly v rozmezí 0,58–0,75, což značí kladnou, a nakonec poměrně silnou korelaci, tedy silný vztah mezi těmito zvolenými proměnnými, který potvrzuje již zmíněné informace o HDP na osobu a sportovní úspěšnosti států v této podkapitole.

4.2.2 Finanční náročnost sportů

Důležitost ekonomických zdrojů se liší od typu OH, kdy např. ZOH bývají často nákladnější než LOH (Johnson & Ali, 2004). Stejně tak i provozování některých sportů. Atletika, gymnastika, vzpírání, karate, box, wrestling či judo jsou sporty, v nichž rozvojové neboli chudší země, které nezískávají příliš medailů na OH z jiných sportů, si vedou úplně nejlépe, jelikož nejsou tolik technicky a finančně náročné. V atletice se jim daří více v bězích než v disciplínách, jako je např. skok o tyči aj. (Andreff, 2007; Forrest a kol., 2017). Trivedi a Zimmer (2014) uvádí, že tyto země se spíše zaměřují na finančně méně náročné sporty, zmíněné výše, a proto v nich získávají medaile. Naopak vyspělé a bohatší země zase investují hodně financí do náročnějších či skupinových sportů a jsou tak úspěšnější právě v nich (Trivedi & Zimmer, 2014). Technicky náročnějšími a zároveň nákladnějšími sporty je například plachtění, potápění, veslování, moderní pětiboj, golf, cyklistika, jezdeckví či šerm (Forrest a kol., 2017; Knuepling & Broekel, 2020). Autoři Knuepling a Broekel (2020) na základě jejich studie tvrdí, že Mexiko v poměru ke svým

socioekonomickým možností, produkuje neefektivní počet medailí v mnoha sportech, zatímco specializace jiných států na dané sporty je o dost efektivnější. Specializace chudších států na finančně méně náročné sporty je tedy poměrně dobrou strategií a cestou při zisku medailí (Knuepling & Broekel, 2020). Ale ani přes tuto taktiku však nemohou rozvojové země konkurovat těm nejúspěšnějším a nejvyspělejšími státům světa, jako jsou např. USA, Rusko, Čína, Velká Británie či Francie. Autoři Forrest a kol. (2017) konstatují, že sport ve světě se stává v průběhu let více globalizovaným a je více sportovců, kteří zastupují relativně chudé země, ovšem ty mají nyní možnost trénovat na lepších úrovních v bohatých zemích, což ovlivňuje především migrace či sportovní stipendia na školách, např. v USA a dalších zemích.

Existuje i program na podporu sportu v chudých zemích, tzv. Olympijská solidarita, která je sociálním oddělením v rámci MOV. Ta poskytuje jistou finanční pomoc NOV právě v rozvojových zemích, především v těch nejchudších, na podporu akčních sportovních programů. Tato finanční pomoc je zaměřena zejména na africké země, Latinskou Ameriku a na státy Asie. Olympijská solidarita poskytuje granty některým sportovcům z rozvojových zemí, aby mohli před OH absolvovat specializovanou přípravu (Andreff, 2007). Taktéž hradí ubytování a stravování účastníků z chudších rozvojových zemí na mezinárodních sportovních akcích či polovinu jejich cestovních nákladů. Cílem Olympijské solidarity je pomoci těmto zemím dosáhnout vysoké úrovně sportovních výkonů na mezinárodních soutěžích a zároveň vyvolat vyšší zájem a podporu v těchto státech ve prospěch rozvoje sportu (Andreff, 2007).

4.3 Socioekonomický faktor

4.3.1 Index lidského rozvoje

Poslední objasňující socioekonomická proměnná je index lidského rozvoje (HDI), což je společensko-ekonomický indikátor, jenž je zároveň souhrnným měřítkem průměrných výsledků v klíčových dimenzích lidského rozvoje, kterými je lidské zdraví, úroveň vzdělanosti a hmotná životní úroveň (UNDP, 2023). Tento index nabývá hodnot mezi 0–1, kdy hodnota blízká se 1 je řazena nejvyspělejšími státům a je zveřejňován od roku 1990 ve statistické publikaci s názvem Zpráva o lidském rozvoji (v angličtině Human Development Reports), jež je každoročně vydávána pod UNPD (Masarykova univerzita, 2011). HDI je geometrický průměr normalizovaných indexů pro každou ze tří zmíněných dimenzí. Tento ukazatel byl vytvořen s cílem zdůraznit, že konečným

kritériem pro hodnocení rozvoje země by měli být lidé a jejich schopnosti, nikoliv pouze samotný hospodářský růst země (UNDP, 2023). První z dimenzí je lidské zdraví, které je vyjádřeno jako průměrná očekávaná délka života při narození. Další je úroveň vzdělanosti, jež se stanovuje jako podíl gramotného obyvatelstva a kombinovaný podíl populace navštěvující školy prvního, druhého a třetího stupně. Poslední z dimenzí je hmotná životní úroveň vyjádřena jako HDP, ovšem v paritě kupní síly (PPP). Platí tak matematický vztah, kdy $HDI = \text{průměrná očekávaná délka života} + 2/3 \text{ gramotnost} + 1/3 \text{ kombinovaná školní docházka} + HDP$ (Masarykova univerzita, 2011). HDI zjednodušuje a zachycuje pouze část toho, co lidský rozvoj obnáší. Nezohledňuje však další nerovnosti jako je chudoba, lidská bezpečnost, postavení ve společnosti a mnohé další. Výsledné hodnoty indikátoru daných zemí se dělí do 4 kategorií: velmi vysoká úroveň lidského rozvoje (LR) - hodnoty od 0,8 a vyšší, vysoká úroveň LR - 0,7–0,799, střední úroveň LR - 0,55–0,699 a nízká úroveň LR - nižší hodnoty než 0,55 (UNDP, 2023).

Autor Halsey (2009), který ve své práci při zkoumání faktorů úspěšnosti zemí na LOH tvrdí, že nejlepší model pro předpověď úspěšnosti na hrách byl vytvořen z HDI, jelikož zachycuje rozvoj zemí a ten má jistě značný vliv na sport a sportovní výkony. Ačkoliv dříve a dle jiných autorů bylo již prokázáno, že velikost populace a HDP na hlavu jsou poměrně důležitými faktory při medailovém zisku země. Tak výsledky tohoto modelu s HDI naznačují, že s medailovým úspěchem korelují i jiné faktory, jež souvisejí právě s úrovní rozvoje země (Halsey, 2009). Toto potvrzují ve svém výzkumu i autoři Den Butter a Van Der Tak (1995). Halsey (2009) však uvádí, že zda tato korelace představuje jasnou příčinnou souvislost, nelze na základě dostupných údajů ověřit. Je ovšem možné uvažovat o tom, že všechny tři zmíněné klíčové dimenze lidského rozvoje, ovlivňují schopnost zemí produkovat úspěšné olympijské sportovce. Soós a kol. (2020) se zase ve své analýze zaměřují na jednu z hlavních sociálních proměnných HDI, kterou je úroveň vzdělanosti zemí. Dochází ke zjištění, že školní vzdělání, ještě spolu s počtem obyvatel, vysvětluje až 64 % získaných olympijských medailí. Vzhledem k tomu, že v bohatých zemích, je školství rozvinutější a více lidí se účastní strukturovaného vzdělávání, jsou tak i větší možnosti účastnit se „strukturovaného“ sportu (například americký školní či vysokoškolský systém). Vyšší školní vzdělání v určitých zemích, znamená lepší zdroje, příležitosti, a i kvalitnější výživový stav obyvatel. Je to sociální faktor, který je pro danou zemi asi nejnáze ovlivnitelný a nabízí nejkratší dobu

návratnosti investic, na rozdíl od velikosti populace nebo HDP na hlavu (Soós a kol., 2020).

Pro ověření těchto faktů byla provedena korelační analýza hodnot HDI, viz příloha A - tabulka, a získaných medailových a atletických bodů, viz tabulky 4 a 6, vybraných států za roky sledovaných LOH. Výsledné hodnoty korelačního koeficientu dohromady za každé letní hry se pohybovaly v rozmezí 0,38–0,47, což nakonec značí kladnou, tedy středně silnou korelaci, a tudíž se znovu potvrzuje vztah mezi výše zmíněnými proměnnými.

5 Praktická část

Následující kapitoly a podkapitoly práce se budou věnovat sumarizaci a analýze výsledků medailových a atletických bodů v absolutních hodnotách a hodnocení úspěšnosti států amerického kontinentu i prostřednictvím hodnot relativních ukazatelů, které pracují s vývojem počtu obyvatel a s ekonomickou silou států. Všechna použitá data budou vztahována k rokům LOH, tedy k 6 letním hrám, které se konaly v letech 2000–2021.

5.1 Přehled socioekonomických ukazatelů

Tab. 2: Počet obyvatel ve vybraných státech za roky LOH v letech 2000–2021

<u>Státy</u>	2000	2004	2008	2012	2016	2021
Antigua a Barbuda	76 007	80 347	85 394	90 407	94 520	98 728
Argentina	36 870 796	38 491 970	40 080 159	41 733 271	43 590 368	45 808 747
Bahamy	298 045	318 893	343 680	363 581	377 923	396 914
Barbados	271 511	275 283	279 946	283 698	285 798	287 708
Belize	247 310	276 516	306 822	338 001	368 399	404 915
Bolívie	8 418 270	9 069 044	9 721 457	10 377 677	11 031 822	11 832 936
Brazílie	174 790 339	184 006 479	192 030 362	199 287 292	206 163 056	213 993 441
Dominika	69 650	70 387	70 829	70 954	71 307	72 172
Dominikánská republika	8 471 317	8 974 444	9 458 079	9 930 916	10 397 738	10 953 714
Ekvádor	12 681 123	13 596 390	14 535 740	15 474 099	16 491 116	17 888 474
Grenada	102 837	104 346	105 457	107 452	110 263	113 015
Guatemala	11 589 761	12 682 108	13 739 299	14 781 942	15 827 690	17 109 746
Guyana	746 718	745 737	746 815	755 388	771 363	790 329
Haití	8 463 802	9 047 082	9 646 570	10 250 922	10 839 976	11 541 683
Honduras	6 574 510	7 282 953	7 980 955	8 640 692	9 270 794	10 062 994
Chile	15 342 350	16 014 972	16 708 255	17 400 359	18 209 072	19 212 362
Jamajka	2 654 698	2 725 017	2 781 869	2 842 128	2 906 242	2 973 462
Kanada	30 685 730	31 940 655	33 247 118	34 714 222	36 109 487	38 246 108
Kolumbie	39 629 965	42 075 953	44 254 972	46 075 721	48 175 048	51 265 841
Kostarika	3 962 369	4 225 156	4 463 123	4 688 003	4 899 336	5 139 053
Kuba	11 126 423	11 250 369	11 236 975	11 257 112	11 335 108	11 317 498
Mexiko	98 899 845	104 514 934	110 815 272	117 274 156	123 333 379	130 262 220
Nikaragua	5 069 310	5 364 930	5 667 436	5 982 530	6 303 970	6 702 379
Panama	3 030 333	3 269 356	3 516 204	3 770 635	4 037 073	4 381 583
Paraguay	5 323 202	5 730 556	6 081 296	6 421 510	6 777 878	7 219 641
Peru	26 459 944	27 624 226	28 562 321	29 506 790	30 926 036	33 359 416
Portoriko	3 810 605	3 826 878	3 760 866	3 634 488	3 406 672	3 263 584
Salvador	5 887 930	6 023 801	6 131 767	6 237 922	6 356 137	6 518 500
Spojené státy americké	282 162 411	292 805 298	304 093 966	313 877 662	323 071 755	331 893 745
Surinam	470 944	493 680	517 122	541 247	564 883	591 798
Svatá Lucie	156 737	161 821	170 011	176 654	180 028	184 401
Svatý Kryštof a Nevis	44 083	46 323	48 178	49 881	51 629	53 546
Svatý Vincenc a Grenadiny	107 787	108 520	108 401	108 435	109 467	111 269
Trinidad a Tobago	1 267 159	1 290 115	1 314 449	1 344 814	1 377 563	1 403 374
Uruguay	3 319 734	3 321 486	3 340 221	3 378 975	3 424 139	3 485 152
Venezuela	24 192 449	25 996 594	27 635 827	29 360 827	29 851 249	28 704 947

Zdroj: World Bank (2022), zpracováno autorkou

Tab. 3: HDP na hlavu v nominální hodnotě USD ve vybraných státech za roky LOH v letech 2000–2021

<u>Státy</u>	2000	2004	2008	2012	2016	2020	2021
Antigua a Barbuda	10 872	11 447	16 044	13 273	15 199	13 993	14 901
Argentina	7 708	4 278	9 021	13 083	12 790	8 586	10 729
Bahamy	27 098	28 396	30 627	29 486	31 315	24 665	28 239
Barbados	11 268	12 513	17 092	16 250	16 910	16 319	17 034
Belize	3 364	3 825	4 408	4 531	4 878	3 988	4 420
Bolívie	998	967	1 715	2 610	3 077	3 138	3 415
Brazílie	3 750	3 637	8 831	12 370	8 710	6 815	7 519
Dominika	4 788	5 217	6 469	6 849	8 081	7 004	7 560
Dominikánská republika	2 869	2 487	5 088	6 110	7 281	7 268	8 604
Ekvádor	1 445	2 691	4 249	5 682	6 060	5 628	5 935
Grenada	5 057	5 742	7 832	7 444	9 628	9 273	9 929
Guatemala	1 664	1 859	2 802	3 355	4 173	4 603	5 026
Guyana	954	1 056	4 051	5 379	5 811	6 956	9 375
Haiti	805	667	1 087	1 337	1 290	1 272	1 815
Honduras	1 093	1 218	1 739	2 144	2 343	2 406	2 831
Chile	5 100	6 187	10 753	15 355	13 691	13 221	16 503
Jamajka	3 392	3 734	4 928	5 210	4 844	4 665	4 587
Kanada	24 271	32 144	46 711	52 669	42 316	43 258	52 051
Kolumbie	2 520	2 783	5 473	8 050	5 871	5 312	6 131
Kostarika	3 789	4 405	6 901	10 075	12 011	12 202	12 509
Kuba	2 747	3 396	5 010	6 497	8 061	9 478	-
Mexiko	7 158	7 484	10 017	10 242	8 745	8 432	9 926
Nikaragua	1 007	1 080	1 499	1 760	2 108	1 900	2 091
Panama	4 060	4 592	7 154	10 722	14 344	12 510	14 516
Paraguay	1 664	1 679	4 048	5 185	5 325	4 968	5 400
Peru	1 956	2 417	4 221	6 529	6 205	6 117	6 692
Portoriko	16 192	20 989	24 898	27 945	30 627	31 430	-
Salvador	2 002	2 278	2 933	3 428	3 806	3 799	4 409
Spojené státy americké	36 330	41 725	48 570	51 784	57 867	63 028	69 288
Surinam	2 012	3 006	6 832	9 201	5 873	4 917	4 836
Svatá Lucie	5 950	6 592	8 457	9 086	10 362	8 805	9 571
Svatý Kryštof a Nevis	9 566	10 943	16 142	16 564	19 542	18 441	18 230
Svatý Vincenc a Grenadiny	3 970	5 067	6 759	6 732	7 439	7 861	7 997
Trinidad a Tobago	6 435	10 294	21 204	19 171	16 241	15 286	15 243
Uruguay	6 875	4 121	9 091	15 172	16 716	15 419	17 021
Venezuela	4 842	4 326	11 433	12 986	-	-	-

Zdroj: World Bank (2022), zpracováno autorkou

Tabulky 2 a 3 zobrazují počet obyvatel a HDP na hlavu států amerického kontinentu a vývoj těchto ukazatelů v letech LOH od roku 2000 do roku 2021. Tato data byla využita při tvorbě relativních hodnot v tabulkách 8–11 pro hodnocení úspěšnosti zvolených států na zmíněných LOH. Jelikož u HDP na hlavu, viz pomlčky - tabulka 3, chyběla data za rok 2021 pro státy Kuba a Portoriko, byla nakonec pro tyto dva státy využita data za rok 2020. Co se týče státu Venezuela v téže tabulce, chybí zde také data u HDP na hlavu za roky 2016, 2020 a 2021, ty ovšem nebudou nijak nahrazována a budou brána jako nedostupná.

5.2 Sumarizace výsledků a hodnocení úspěšnosti

5.2.1 Absolutní data 2000–2021

Tab. 4: Medailové body získané na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021

<u>Státy</u>	<u>LOH</u>						<u>Celkem</u>
	2000	2004	2008	2012	2016	2020 (2021)	
Antigua a Barbuda	0	0	0	0	0	0	0
Argentina	8	10	10	7	11	4	50
Bahamy	7	4	3	3	4	6	27
Barbados	1	0	0	0	0	0	1
Belize	0	0	0	0	0	0	0
Bolívie	0	0	0	0	0	0	0
Brazílie	18	22	30	28	41	41	180
Dominika	0	0	0	0	0	0	0
Dominikánská republika	0	3	5	5	1	8	22
Ekvádor	0	0	2	0	0	8	10
Grenada	0	0	0	3	2	2	7
Guatemala	0	0	0	2	0	0	2
Guyana	0	0	0	0	0	0	0
Haití	0	0	0	0	0	0	0
Honduras	0	0	0	0	0	0	0
Chile	1	7	2	0	0	0	10
Jamajka	15	10	24	25	27	18	119
Kanada	23	24	36	28	34	44	189
Kolumbie	3	2	5	16	16	9	51
Kostarika	2	0	0	0	0	0	2
Kuba	67	52	51	28	23	32	253
Mexiko	10	7	8	15	8	4	52
Nikaragua	0	0	0	0	0	0	0
Panama	0	0	3	0	0	0	3
Paraguay	0	2	0	0	0	0	2
Peru	0	0	0	0	0	0	0
Portoriko	0	0	0	3	3	3	9
Salvador	0	0	0	0	0	0	0
Spojené státy americké	193	212	227	235	255	232	1 354
Surinam	0	0	0	0	0	0	0
Svatá Lucie	0	0	0	0	0	0	0
Svatý Kryštof a Nevis	0	0	0	0	0	0	0
Svatý Vincenc a Grenadiny	0	0	0	0	0	0	0
Trinidad a Tobago	3	1	5	7	1	0	17
Uruguay	2	0	0	0	0	0	2
Venezuela	0	2	1	6	5	9	23
<u>Součet</u>	353	358	412	411	431	420	2 385
<u>Průměr</u>	9,81	9,94	11,44	11,42	11,97	11,67	66,25

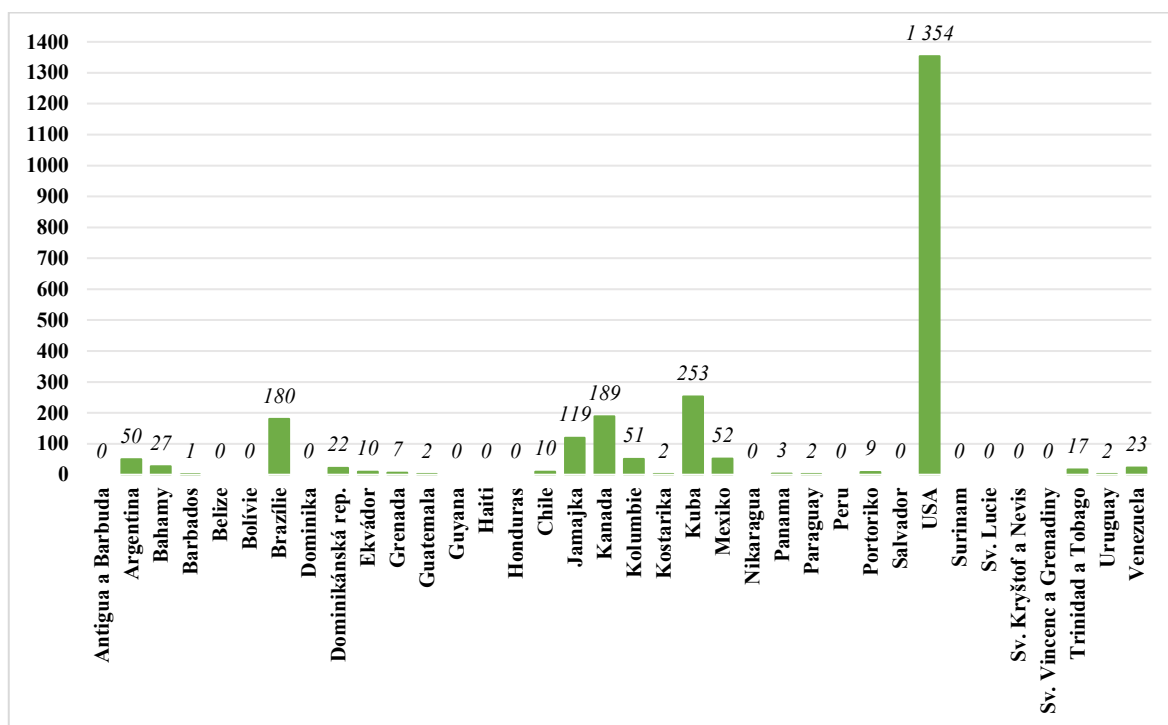
Zdroj: IOC (2022b), zpracováno autorkou

Tab. 5: Top 10 států - medailové body získané na LOH v letech 2000–2021

Státy	LOH						Celkem
	2000	2004	2008	2012	2016	2020 (2021)	
1. Spojené státy americké	193	212	227	235	255	232	1 354
2. Kuba	67	52	51	28	23	32	253
3. Kanada	23	24	36	28	34	44	189
4. Brazílie	18	22	30	28	41	41	180
5. Jamajka	15	10	24	25	27	18	119
6. Mexiko	10	7	8	15	8	4	52
7. Kolumbie	3	2	5	16	16	9	51
8. Argentina	8	10	10	7	11	4	50
9. Bahamy	7	4	3	3	4	6	27
10. Venezuela	0	2	1	6	5	9	23
Součet	344	345	395	391	424	399	2 298

Zdroj: IOC (2022b), zpracováno autorkou

Graf 1: Celkový přehled všech získaných medailových bodů na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021

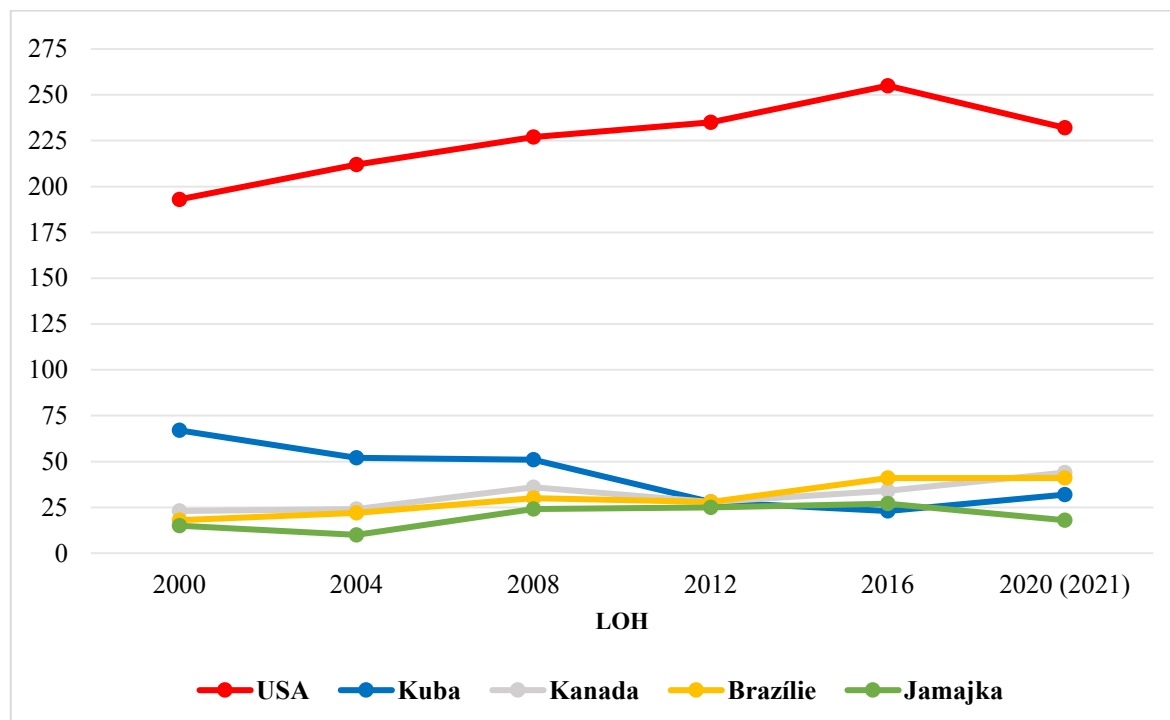

Zdroj: IOC (2022b), zpracováno autorkou

Tabulka 4 je zaměřena na sumarizaci výsledků - medailových bodů, jejíž postup hodnocení je popsán v kapitole Metodika, a na úspěšnost států kontinentu Amerika na LOH v letech 2000 až 2021. V této tabulce, za každý rok OH, a i za celkový jejich součet, byl ze všech hodnot států tohoto kontinentu spočten aritmetický průměr. Tučně bylo zvýrazněno vždy prvních šest nejvyšších hodnot celkem, a i za každou olympiádu.

Podle tabulky 4 můžeme konstatovat, že na těchto všech 6 LOH se podařilo získat alespoň 1 medailový bod či 1 medaili 22 státům ze 36 zúčastněných z celého kontinentu, což je více než polovina. Zajímavým faktem je, že v roce 2016 na letních hrách v brazilském Riu de Janeiru, získal celý americký kontinent v součtu nejvíce medailových bodů, a to 431, to může být zapříčiněno tím, že tyto hry se konaly přímo na jeho území. Mezi státy, které nezískaly ani jeden bod patří např. Bolívie, Dominika, Guyana, Haiti, Peru či Surinam a další. Z grafu 1 a tabulek 4 a i 5, kde je zobrazeno 10 nejúspěšnějších zemí, jsem na základě svých všeobecných sportovních znalostí předpokládala a je zde i naprosto zřejmé, že za celý vymezený časový úsek a zvláště za každé jednotlivé letní hry, jasně dominovaly USA, které prakticky s každou další olympiádou získávaly i více bodů, viz graf 2. Celkem za těchto 6 letních her dosáhly 1 354 medailových bodů a nejúspěšnější byly na hrách v roce 2016 se ziskem 255 bodů. USA především díky své vyspělosti, populaci, finančním prostředkům a díky následným špičkovým výkonům svých sportovců a jejich ziskem mnoha medailí, zahrnují přes 50 % všech získaných medailových bodů z celého kontinentu a značně tak navyšují jeho průměry. Avšak dle celkového průměru všech států - 66,25 bodů lze říct, že nadprůměrných hodnot dosahují již zmíněné USA, ale i Brazílie - 180, Jamajka - 119, Kanada - 189 a Kuba s 253 body, kdy se drží na druhé pozici v celkovém zisku medailových bodů. Lehce podprůměrných hodnot v celkovém počtu bodů pak dosahuje Mexiko - 52, Kolumbie - 51, Argentina - 50 či Bahamy - 27 bodů. Náhlý úspěch při zisku 1–3 medailí mohly jednou za těchto 6 her zažít státy jako je Barbados, Guatemala, Kostarika, Panama, Paraguay či Uruguay.

Graf 2: Vývoj počtu medailových bodů 5 nejúspěšnějších zemí amerického kontinentu na LOH v letech 2000–2021

Zdroj: IOC (2022b), zpracováno autorkou

Graf 2 zachycuje vývoj získaných medailových bodů zemí - USA, ostrova Kuba, Kanady, Brazílie a karibské Jamajky na LOH, které se konaly v letech 2000–2021. Z grafu 2 je zřejmé, že počet medailových bodů nejúspěšnějšího státu - USA se na LOH od roku 2000 do roku 2016, kdy měl své maximum - 255 bodů, stále zvyšoval. Jak předpokládají starší výzkumy v kapitole Faktory determinující sportovní úspěch, tak tento růst úspěšnosti mohl být zapříčiněn i růstem počtu obyvatel a HDP na hlavu, viz tabulky 2 a 3. Dále v roce 2021 došlo k lehkému poklesu o 22 bodů. Naopak u druhého nejúspěšnějšího státu Kuba, docházelo s každým dalším rokem OH až do roku 2016 k poklesu získaných bodů, což ovšem není v souladu s růstem HDP na obyvatele tohoto státu. Na hrách v roce 2021 pak ostrov Kuba lehce navýšil svůj počet bodů oproti předešlému roku letních her. Kanada, která se celkově v počtu medailových bodů umístila na třetím místě, od roku 2000 do roku 2008 zaznamenala zvýšení svého počtu bodů, k malému poklesu pak došlo roku 2012 a následně na dalších hrách do roku 2021 Kanada opět získala více medailů a zvýšil se tak její bodový zisk. Tento růst s lehkým výkyvem může být znovu spojen s nárůstem počtu obyvatel a HDP na osobu. Co se týče Brazílie, ta od prvních sledovaných her až do her roku 2008, zvyšovala svůj počet obdržovaných medailových bodů, poté roku 2012 došlo k lehkému snížení o 2 body. Na domácích LOH

v Riu 2016 a na hrách v japonském Tokiu 2021, počet medailí, a tedy i bodů značně vzrostl a byl za tyto dva roky zcela vyrovnáný. Na tuto skutečnost, stejně jako u USA a Kanady, mohl mít vliv vývoj velikosti populace a HDP na hlavu. Počet medailových bodů, které za všechny sledované OH získala Jamajka, nebyl nijak viditelně či extrémně rozkolísaný, stejně tak i hodnoty u HDP na hlavu, viz tabulka 3. Svého maxima dosáhla Jamajka v brazilském Riu 2016 se ziskem 27 bodů.

Ačkoliv úspěšnost státu Kuba na hrách od roku 2000 do současnosti spíše klesala, nelze však opomenout důvody, proč je tento ostrovní stát Karibiku přesto poměrně dost úspěšný. Úspěšnost státu Kuba může záviset například na určitém množství investic do sportu, především do atletiky a boxu, který se stát snaží financovat již od roku 1959 (Farber, 2021), přestože ostrov Kuba za uplynulé roky OH nevykazoval zrovna nejvyšší HDP na hlavu, opět viz tabulka 3, jak to u ostatních úspěšných zemí bývá předpokládáno. Je zde alespoň snaha podporovat lidi ze stran místních komunit a ze strany státu, pokud projeví zájem či naději v určité oblasti, včetně sportu (Farber, 2021). K roku 2015 výše investic státu do sportu na Kubě činila 62,1 mld. amerických dolarů (Statista Research Department, 2015). Nicméně samotný pokles úspěšnosti může být však do jisté míry spojen s nedostatečným financováním sportu v průběhu let v důsledku ekonomické krize, kterou si země prochází. Tato krize má v zemi negativní dopady na mnoho oblastí lidského života, včetně výživy, zdravotnictví, vzdělávání a kultury. Tohle vše se může promítnout do oblasti sportu a ovlivnit i tak např. tréninkové podmínky a úspěšnost kubánských sportovců (Hull & Kent, 2023). Lze říct, že ekonomická krize na ostrově Kuba může mít dopad na sportovní úspěchy země a být i jedním z faktorů, které přispívají k následné emigraci Kubánců, nebo i právě kubánských sportovců, do zahraničí, například do USA (Franks, 2008). Dalším důvodem úspěšnosti státu Kuba, mohou být genetické předpoklady, talent a již zmíněná specializace na dané méně finančně náročné sporty, kdy v případě Kuby je to box, atletika, wrestling a judo, jelikož např. v boxu kubánští sportovci jasně vynikají, a i v těchto ostatních sportech získávají nejvíce medailí (López, 2021).

Co se týče Brazílie, která mimo jiné hostila LOH v Riu roku 2016, a její úspěšnosti na hrách, tak od roku 2000 do roku 2021 počet získaných medailových bodů převážně rostl a celkově je zde řazena na 4. místo, viz tabulka 5. Brazílie je druhou nejlidnatější zemí kontinentu Amerika a je tedy pravděpodobnější, že bude mít vyšší počet potenciálních a talentovaných sportovců, kteří mohou soutěžit na těch nejvyšších

sportovních úrovních. Brazílie má silné sportovní tradice a dosahuje úspěchů v mnoha různých sportech a disciplínách, v kolektivních sportech si vždy vedla dobře např. ve volejbalu, basketbalu či fotbalu, naopak v individuálních sportech nejvíce medailí získávali sportovci v atletice, plachtění, judu, plavání či v boxu (Olympedia, 2023a). Samozřejmě Brazílie investuje obrovské množství peněz do sportu, k roku 2015 tato investice činila 842,4 mld. amerických dolarů, což je tedy mnohonásobně více jak u státu Kuba (Statista Research Department, 2015).

Tab. 6: Bodové hodnocení za prvních 8 umístění v atletických soutěžích získané na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021

Státy	LOH						Celkem
	2000	2004	2008	2012	2016	2020 (2021)	
Antigua a Barbuda	0	0	0	0	0	0	0
Argentina	0	0	0	0	0	0	0
Bahamy	39	29	22	19	18	20	147
Barbados	11	2	0	4	0	0	17
Belize	0	0	0	0	0	0	0
Bolívie	0	0	0	0	0	0	0
Brazílie	19	13	23	12	23	17	107
Dominika	0	0	0	0	0	0	0
Dominikánská republika	0	8	0	15	0	14	37
Ekvádor	5	5	7	2	0	0	19
Grenada	0	5	0	8	9	8	30
Guatemala	0	0	0	7	0	0	7
Guyana	0	0	0	0	2	0	2
Haití	2	0	0	0	0	0	2
Honduras	0	0	0	0	0	0	0
Chile	0	0	0	1	0	0	1
Jamajka	73	78	118	110	106	107	592
Kanada	9,5	9,5	26	27	66	71	209
Kolumbie	0	0	0	7,3	12	16	35,3
Kostarika	0	0	0	0	0	0	0
Kuba	83	53	59	28	16,5	25	264,5
Mexiko	23	7	5	4	12	4	55
Nikaragua	0	0	0	0	0	0	0
Panama	0	4	8	0	2	2	16
Paraguay	0	0	0	0	0	0	0
Peru	0	0	0	0	0	0	0
Portoriko	0	0	0	6	0	8	14
Salvador	0	0	0	0	0	0	0
Spojené státy americké	153	235,5	219	304,3	309,5	264	1 485,3
Surinam	0	0	0	0	0	0	0
Svatá Lucie	0	0	0	0	3	0	3
Svatý Kryštof a Nevis	2	3	3	0	0	0	8
Svatý Vincenc a Grenadiny	0	0	0	0	0	0	0
Trinidad a Tobago	13	2	19	36	23	2	95
Uruguay	0	0	0	0	3	0	3
Venezuela	0	0	0	3	7	9	19
Součet	432,5	454	509	593,6	612	567	3 168,1
Průměr	12,01	12,61	14,14	16,49	17	15,75	88

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021) a World Athletics (2021), zpracováno autorkou

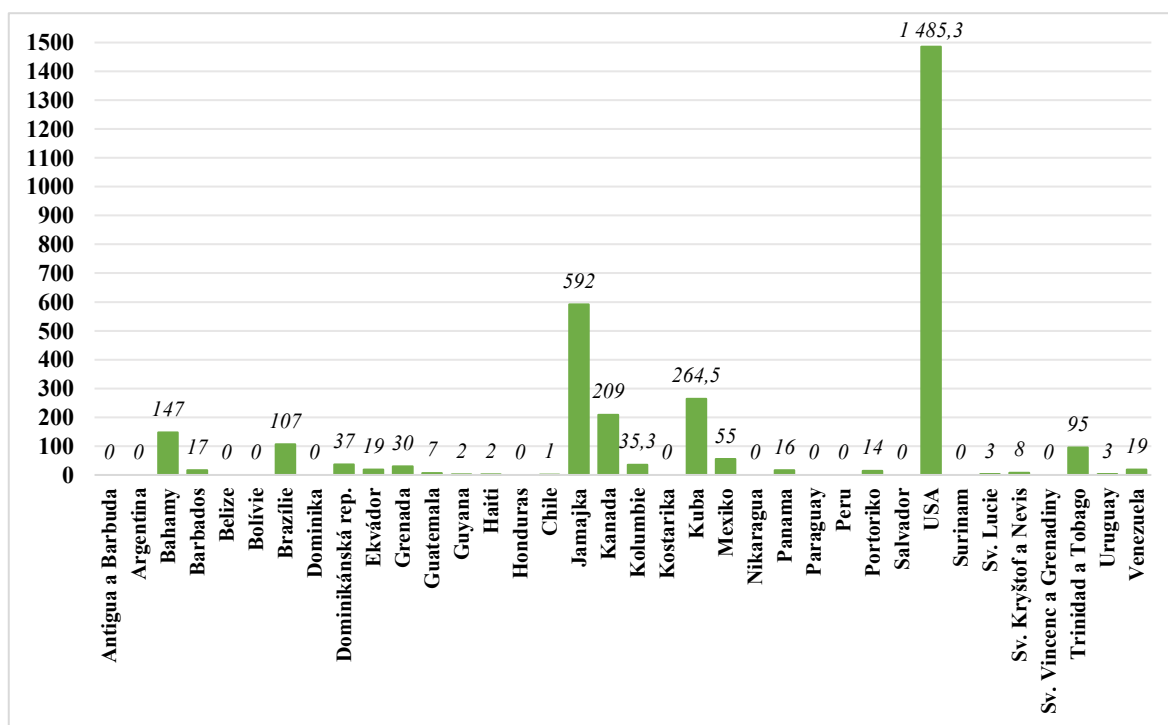

Tab. 7: Top 10 států - bodové hodnocení za prvních 8 umístění v atletických soutěžích získaných na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021

Státy	LOH						Celkem
	2000	2004	2008	2012	2016	2020 (2021)	
1. Spojené státy americké	153	235,5	219	304,3	309,5	264	1 485,3
2. Jamajka	73	78	118	110	106	107	592
3. Kuba	83	53	59	28	16,5	25	264,5
4. Kanada	9,5	9,5	26	27	66	71	209
5. Bahamy	39	29	22	19	18	20	147
6. Brazílie	19	13	23	12	23	17	107
7. Trinidad a Tobago	13	2	19	36	23	2	95
8. Mexiko	23	7	5	4	12	4	55
9. Dominikánská republika	0	8	0	15	0	14	37
10. Kolumbie	0	0	0	7,3	12	16	35,3
Součet	412,5	435	491	562,6	586	540	3 027,1

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021) a World Athletics (2021), zpracováno autorkou

Graf 3: Celkový přehled všech získaných bodů v atletických soutěžích na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021

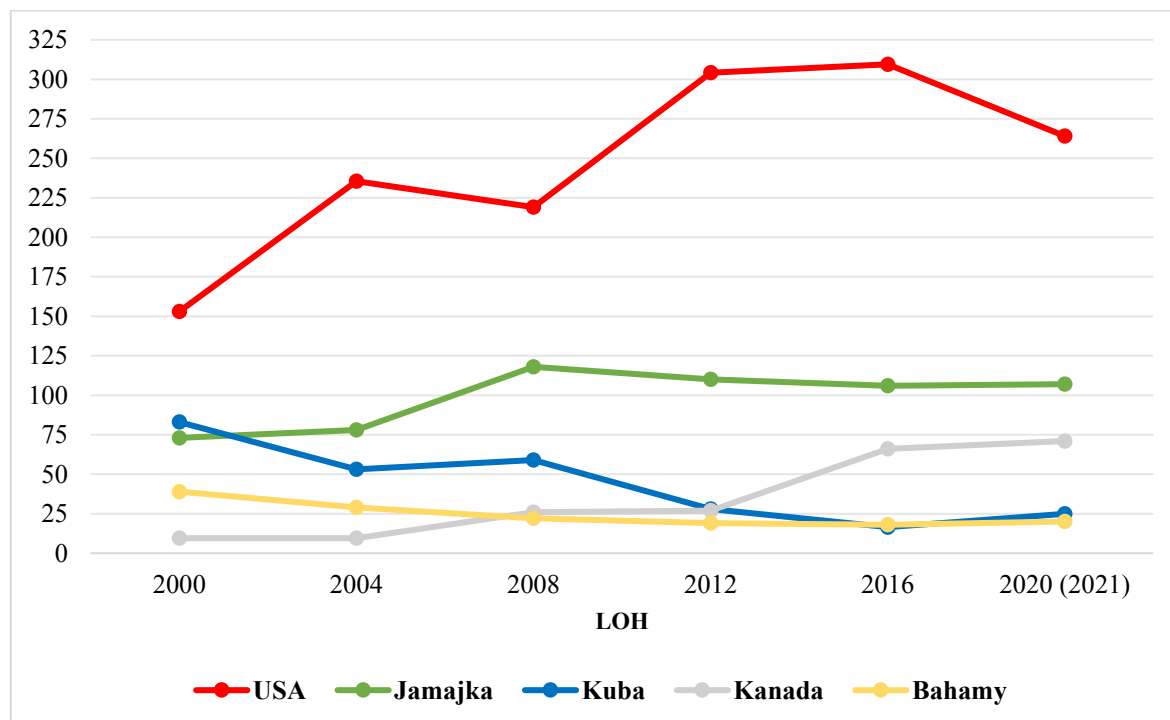

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021) a World Athletics (2021), zpracováno autorkou

Tabulka 6 představuje sumarizaci výsledků - atletických bodů a přehled úspěšnosti států na americkém kontinentu na LOH v letech 2000 až 2021, jejíž hlubší a přesný postup hodnocení je též popsán v kapitole Metodika. V této tabulce, za každý rok LOH, a i za celkový jejich součet, byl opět ze všech hodnot států tohoto kontinentu vypočten aritmetický průměr. Tučně bylo zvýrazněno vždy prvních šest nejvyšších hodnot celkem, a i za každou olympiádu zvlášť.

Podle tabulky 6 lze konstatovat, že na těchto všech 6 letních hrách se podařilo získat alespoň 1 atletický bod 23 státům ze 36 zemí z celého kontinentu, což je více než polovina. Taktéž v roce 2016 na LOH v brazilském Riu de Janeiru, získal celý americký kontinent v součtu nejvíce atletických bodů, přesně 612, to mohlo být zapříčiněno znovu tím, že se tyto hry konaly přímo na území kontinentu Amerika, což přineslo zemím a jejím sportovcům určitá pozitiva. Na těchto hrách, roku 2016, byla z OH vyloučena ruská atletická reprezentace kvůli dopingovému skandálu, z čehož mohly profitovat nejen americké, ale i ostatní zúčastněné státy (Frumar, 2018). Mezi státy, kterým se bohužel nepodařilo dosáhnout ani jednoho bodu v atletice, patří např. Argentina, Bolívie, Dominika, Honduras, Kostarika či Peru a jiné. Z grafu 3 a tabulek 6 a i 7, kde je navíc znázorněno 10 nejúspěšnějších států v atletických soutěžích, je naprosto očividné, že za celou vymezenou časovou osu, a i za jednotlivé letní hry, první příčku opět jasně ovládly USA. Celkem za těchto 6 her získaly 1 485 atletických bodů, což je něco málo pod 50 % celkového zisku bodů celého amerického kontinentu. Úplně nejúspěšnější byly USA na olympiádě v Riu roku 2016 se ziskem 309 bodů. Průměry celého kontinentu v atletice značně navyšují právě USA díky svým genetickým či ekonomickým předpokladům a díky fantastickým výkonům svých sportovců. Celkový průměr všech států za všechny sledované OH je 88 bodů. Můžeme tak říct, že nadprůměrných hodnot dosahují bezpochyby již zmíněné USA, ale také Brazílie - 107, Bahamy - 147, Kanada - 209, Kuba - 264, Trinidad a Tobago - 95 a karibský ostrov Jamajka s 592 body, které tento stát dělají druhým nejúspěšnějším v celkovém zisku atletických bodů, a tedy i v atletice. Naopak podprůměrných hodnot v celkovém počtu bodů dosahuje Mexiko - 55, Kolumbie - 35, Dominikánská republika - 37 či Grenada - 30 a další.

Graf 4: Vývoj počtu atletických bodů 5 nejúspěšnějších zemí amerického kontinentu na LOH v letech 2000–2021

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021) a World Athletics (2021), zpracováno autorkou

Graf 4 zaznamenává vývoj získaných atletických bodů zemí - USA, Jamajky, ostrova Kuba, Kanady a karibských Baham na LOH, které proběhly v letech 2000–2021. Z grafu 4 je vidět, že počet atletických bodů nejúspěšnějšího státu, kterým jsou USA, se od roku 2000 do roku 2004 markantně zvýšil, roku 2008 se lehce snížil a poté až do roku 2016 opět značně vzrostl, a to do svého maxima 309 bodů. Poslední LOH roku 2021 počet získaných bodů USA klesl o 45. U druhého nejúspěšnějšího státu - Jamajka, můžeme vidět, že došlo ke zvýšení atletických bodů od roku 2000 do roku 2008. Avšak počet bodů u zbylých OH, s lehkým poklesem, byl prakticky konstantní. U ostrova Kuba, v podstatě stejně jako u vývoje medailových bodů, viz graf 2, docházelo skoro s každými dalšími letními hrami k poklesu získaných atletických bodů. Na druhé straně pak Kanada, úplně každým následujícím rokem OH, získala zas atletických bodů více. Souostroví Baham, které se celkově stalo pátou nejúspěšnější zemí v atletice na americkém kontinentu, od roku 2000 do roku 2021 zaznamenalo přímý pokles atletických bodů, pouze s malým nárůstem roku 2021. Tato země měla své úplné maximum v počtu získaných bodů roku 2000, a to 39 atletických bodů.

Ostrov Jamajka si v průběhu těchto všech OH, vedl tedy stále lépe v atletických soutěžích, viz graf 4. Země Jamajka je známá pro své rekordní a vynikající výsledky na

LOH právě v atletice, konkrétně v krátkých bězích - sprintech (př. jsou úspěchy známého a výborného jamajského atleta Usaina Bolta). Existuje však několik faktorů, které mohou přispívat k celkovým úspěchům této ostrovní karibské země, přestože HDP na osobu je u Jamajky k roku 2021, viz tabulka 3, přibližně 100krát nižší než u USA. Příkladem těchto faktorů jsou klimatické podmínky ostrova, genetické predispozice sportovců, silná atletická kultura - sprint se stal národním symbolem a hrdostí země, přímá specializace - speciální tréninkové metody a techniky, které napomáhají zlepšovat výkony na krátkých tratích, skvělé a intenzivní tréninkové režimy a kvalitní trenéři (Anderson, 2016).

5.2.2 Relativní data 2000–2021

Tab. 8: Počet medailových bodů připadající na 1 milion obyvatel daného státu v letech 2000–2021

Stát	LOH					
	2000	2004	2008	2012	2016	2020 (2021)
Antigua a Barbuda	0	0	0	0	0	0
Argentina	0,22	0,26	0,25	0,17	0,25	0,09
Bahamy	23,49	12,54	8,73	8,25	10,58	15,12
Barbados	3,68	0	0	0	0	0
Belize	0	0	0	0	0	0
Bolívie	0	0	0	0	0	0
Brazílie	0,10	0,12	0,16	0,14	0,20	0,19
Dominika	0	0	0	0	0	0
Dominikánská republika	0	0,33	0,53	0,50	0,10	0,73
Ekvádor	0	0	0,14	0	0	0,45
Grenada	0	0	0	27,92	18,14	17,70
Guatemala	0	0	0	0,14	0	0
Guyana	0	0	0	0	0	0
Haití	0	0	0	0	0	0
Honduras	0	0	0	0	0	0
Chile	0,07	0,44	0,12	0	0	0
Jamajka	5,65	3,67	8,63	8,80	9,29	6,05
Kanada	0,75	0,75	1,08	0,81	0,94	1,15
Kolumbie	0,08	0,05	0,11	0,35	0,33	0,18
Kostarika	0,50	0	0	0	0	0
Kuba	6,02	4,62	4,54	2,49	2,03	2,83
Mexiko	0,10	0,07	0,07	0,13	0,06	0,03
Nikaragua	0	0	0	0	0	0
Panama	0	0	0,85	0	0	0
Paraguay	0	0,35	0	0	0	0
Peru	0	0	0	0	0	0
Portoriko	0	0	0	0,83	0,88	0,92
Salvador	0	0	0	0	0	0
Spojené státy americké	0,68	0,72	0,75	0,75	0,79	0,70
Surinam	0	0	0	0	0	0
Svatá Lucie	0	0	0	0	0	0
Svatý Kryštof a Nevis	0	0	0	0	0	0
Svatý Vincenc a Grenadiny	0	0	0	0	0	0
Trinidad a Tobago	2,37	0,78	3,80	5,21	0,73	0
Uruguay	0,60	0	0	0	0	0
Venezuela	0	0,08	0,04	0,20	0,17	0,31
Průměr	1,23	0,69	0,83	1,57	1,24	1,29

Zdroj: IOC (2022b) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

Tabulka 8 představuje relativní úspěšnost států amerického kontinentu na LOH v letech 2000–2021 - počet medailových bodů vztažený k počtu obyvatel daného státu. V této tabulce, za každý rok OH, byl ze všech hodnot států spočten celkový aritmetický průměr. Tučně zvýrazněná čísla zahrnují vždy prvních šest nejvyšších hodnot. To samé platí i v této podkapitole u všech následujících tabulek hodnotících úspěšnost států na sledovaných letních hrách.

Z tabulky 8 lze říct, že celkově v počtu medailových bodů připadajících na 1 milión obyvatel, jasně přední místa za sledované LOH ovládají vybrané karibské státy, které v poměru ke své relativně nízké populaci získaly medailových bodů nejvíce. V roce 2000 nejvyšších hodnot dosáhly Bahamy, a to 23,5 medailových bodů na 1 000 000 obyvatel, dále pak Kuba - 6, Jamajka - 5,65, Barbados - 3,68 a Trinidad a Tobago - 2,37 bodu. Vyspělé a úspěšné státy amerického kontinentu, jako jsou USA a Kanada se pak pohybovaly v hodnotách pod 1 bod na 1 milión obyvatel. Roku 2004 nedošlo k zásadním změnám v horních příčkách v pořadí států, pouze stát Barbados, který zažil nečekaný úspěch, už v dalších hrách žádnou medaili, a tudíž ani 1 bod nezískal. Změna nastala i u státu Trinidad a Tobago, kdy došlo k velkému poklesu hodnoty pod 1 bod. Na letních hrách roku 2008 se ve vedoucí pozici stále dál držel stát Bahamy s hodnotou 8,73 bodů na 1 mil. obyv., avšak před stát Kuba a těsně za Bahamy se dostala Jamajka s 8,63 body. Stát Trinidad a Tobago se přiblížil 4 bodům a Kanadě se podařilo dosáhnout poprvé hodnoty 1 bodu. V roce 2012 se Jamajce povedlo o kousek předstihnout stát Bahamy. Avšak první příčku, se svými 107 tisíci obyvateli, ovládla Grenada - 27,9 medailových bodů. Ta získala svou vůbec první, a dokonce i zlatou medaili, díky svému velmi úspěšnému sportovci (atlet Kirani James) (Olympedia, 2023c). Trinidad a Tobago dokázal předstihnout stát Kuba, jehož hodnoty se s každou další olympiádou snižovaly, a dosáhl tak hodnoty 5 bodů na 1 mil. obyvatel. Co se týče her v Brazílii roku 2016, stále se v popředí držela Grenada s 18,14 body připadajícími na 1 mil. obyv. po zisku dalších medailí. Za Grenadou následovaly Bahamy - 10,58, Jamajka - 9,3, Kuba - 2 a Kanada - 0,94. Na posledních hrách, které se konaly v roce 2021, se již z předešlých OH pořadí států nezměnilo, akorát Kanadě se znovu podařilo dosáhnout hodnoty 1 bodu. Této hodnotě se dokázalo na těchto letních hrách nejvíce přiblížit Portoriko.

Tab. 9: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v letech 2000–2021

Stát	LOH					
	2000	2004	2008	2012	2016	2020 (2021)
Antigua a Barbuda	0	0	0	0	0	0
Argentina	1,04	2,34	1,11	0,54	0,86	0,37
Bahamy	0,26	0,14	0,10	0,10	0,13	0,21
Barbados	0,09	0	0	0	0	0
Belize	0	0	0	0	0	0
Bolívie	0	0	0	0	0	0
Brazílie	4,80	6,05	3,40	2,26	4,71	5,45
Dominika	0	0	0	0	0	0
Dominikánská republika	0	1,21	0,98	0,82	0,14	0,93
Ekvádor	0	0	0,47	0	0	1,35
Grenada	0	0	0	0,40	0,21	0,20
Guatemala	0	0	0	0,60	0	0
Guyana	0	0	0	0	0	0
Haiti	0	0	0	0	0	0
Honduras	0	0	0	0	0	0
Chile	0,20	1,13	0,19	0	0	0
Jamajka	4,42	2,68	4,87	4,80	5,57	3,92
Kanada	0,95	0,75	0,77	0,53	0,80	0,85
Kolumbie	1,19	0,72	0,91	1,99	2,73	1,47
Kostarika	0,53	0	0	0	0	0
Kuba	24,39	15,31	10,18	4,31	2,85	3,38
Mexiko	1,40	0,94	0,80	1,46	0,91	0,40
Nikaragua	0	0	0	0	0	0
Panama	0	0	0,42	0	0	0
Paraguay	0	1,19	0	0	0	0
Peru	0	0	0	0	0	0
Portoriko	0	0	0	0,11	0,10	0,10
Salvador	0	0	0	0	0	0
Spojené státy americké	5,31	5,08	4,67	4,54	4,41	3,35
Surinam	0	0	0	0	0	0
Svatá Lucie	0	0	0	0	0	0
Svatý Kryštof a Nevis	0	0	0	0	0	0
Svatý Vincenc a Grenadiny	0	0	0	0	0	0
Trinidad a Tobago	0,47	0,10	0,24	0,37	0,06	0
Uruguay	0,29	0	0	0	0	0
Venezuela	0	0,46	0,09	0,46	-	-
Průměr	1,26	1,06	0,81	0,65	0,67	0,63

Zdroj: IOC (2022b) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

Tabulka 9 představuje relativní úspěšnost států amerického kontinentu na LOH v letech 2000–2021 - počet medailových bodů vztažený k HDP na osobu daného státu.

Podle tabulky 9 můžeme říct, že celkově v počtu medailových bodů připadajících na 1 000 USD HDP na hlavu, za sledované LOH, jasně přední místa zastupují státy, jako je Brazílie, USA, Kuba, Jamajka či Kolumbie. Roku 2000 nejvyšších hodnot dosahoval stát Kuba - 24,4 medailových bodů na 1 000 amerických dolarů HDP na osobu, dále pak USA - 5,3, Brazílie - 4,8, Jamajka - 4,4 a státy Mexiko, Kolumbie a Argentina, které se dostaly nad hranici 1 bodu. Těsně pod touto hranicí se umístila Kanada. Na letní hrách v roce 2004 se předešlé nejvyšší hodnoty o něco snížily a pořadí se lehce změnilo. Na prvním místě byl stále stát Kuba, ale s 15,3 body, poté Brazílie - 6, USA - 5, Jamajka - 2,68 a Argentina - 2,34. Nově se mezi nejúspěšnější státy z hlediska bodů na HDP na obyvatele dostala Dominikánská republika s hodnotou 1,2. Následně na hrách roku 2008 došlo též celkově ke snížení hodnot, kdy v popředí úspěšnosti všech států kontinentu Amerika byl stále karibský ostrov Kuba s 10,18 body. V tomto roce Jamajka předstihla USA a Brazílie se propadla až na čtvrté místo. Hodnot okolo 1 bodu na 1 000 amerických dolarů HDP na hlavu dosahovala Argentina, Dominikánská republika a Kolumbie. Hry roku 2012 ovládla Jamajka s 4,8 body, těsně za ní skončily USA - 4,54 a dále Kuba - 4,3, Brazílie - 2,26, Kolumbie - 1,99 a Mexiko - 1,46. V roce 2016 hrách, které se jako jediné konaly za vymezené období na americkém kontinentu, vévodil opět ostrov Jamajka. Avšak Brazílie, která hostila tyto hry, se znovu dostala na druhou příčku nejúspěšnějších zemí, kousek za ní skončily USA a poté stát Kuba, který se skoro o polovinu propadl a za ním byla tradičně Kolumbie a Mexiko. Pro změnu poslední LOH roku 2021 ovládla Brazílie a na ostatních příčkách s lehkými změnami se umístily stále ty stejné zmíněné země. Jedinou výjimkou byl jihoamerický stát Ekvádor, který po zisku 3 medailů v silniční cyklistice a ve vzpírání na této olympiádě tak přesáhl výjimečně hodnotu 1 bodu (Olympedia, 2023b).

Tab. 10: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 milion obyvatel daného státu v letech 2000–2021

Stát	LOH					
	2000	2004	2008	2012	2016	2020 (2021)
Antigua a Barbuda	0	0	0	0	0	0
Argentina	0	0	0	0	0	0
Bahamy	130,85	90,94	64,01	52,26	47,63	50,39
Barbados	40,51	7,27	0	14,10	0	0
Belize	0	0	0	0	0	0
Bolívie	0	0	0	0	0	0
Brazílie	0,11	0,07	0,12	0,06	0,11	0,08
Dominika	0	0	0	0	0	0
Dominikánská republika	0	0,89	0	1,51	0	1,28
Ekvádor	0,39	0,37	0,48	0,13	0	0
Grenada	0	47,92	0	74,45	81,62	70,79
Guatemala	0	0	0	0,47	0	0
Guyana	0	0	0	0	2,59	0
Haití	0,24	0	0	0	0	0
Honduras	0	0	0	0	0	0
Chile	0	0	0	0,06	0	0
Jamajka	27,50	28,62	42,42	38,70	36,47	35,98
Kanada	0,31	0,30	0,78	0,78	1,83	1,86
Kolumbie	0	0	0	0,16	0,25	0,31
Kostarika	0	0	0	0	0	0
Kuba	7,46	4,71	5,25	2,49	1,46	2,21
Mexiko	0,23	0,07	0,05	0,03	0,10	0,03
Nikaragua	0	0	0	0	0	0
Panama	0	1,22	2,28	0	0,50	0,46
Paraguay	0	0	0	0	0	0
Peru	0	0	0	0	0	0
Portoriko	0	0	0	1,65	0	2,45
Salvador	0	0	0	0	0	0
Spojené státy americké	0,54	0,80	0,72	0,97	0,96	0,80
Surinam	0	0	0	0	0	0
Svatá Lucie	0	0	0	0	16,66	0
Svatý Kryštof a Nevis	45,37	64,76	62,27	0	0	0
Svatý Vincenc a Grenadiny	0	0	0	0	0	0
Trinidad a Tobago	10,26	1,55	14,45	26,77	16,70	1,43
Uruguay	0	0	0	0	0,88	0
Venezuela	0	0	0	0,10	0,23	0,31
Průměr	7,33	6,93	5,36	5,96	5,78	4,68

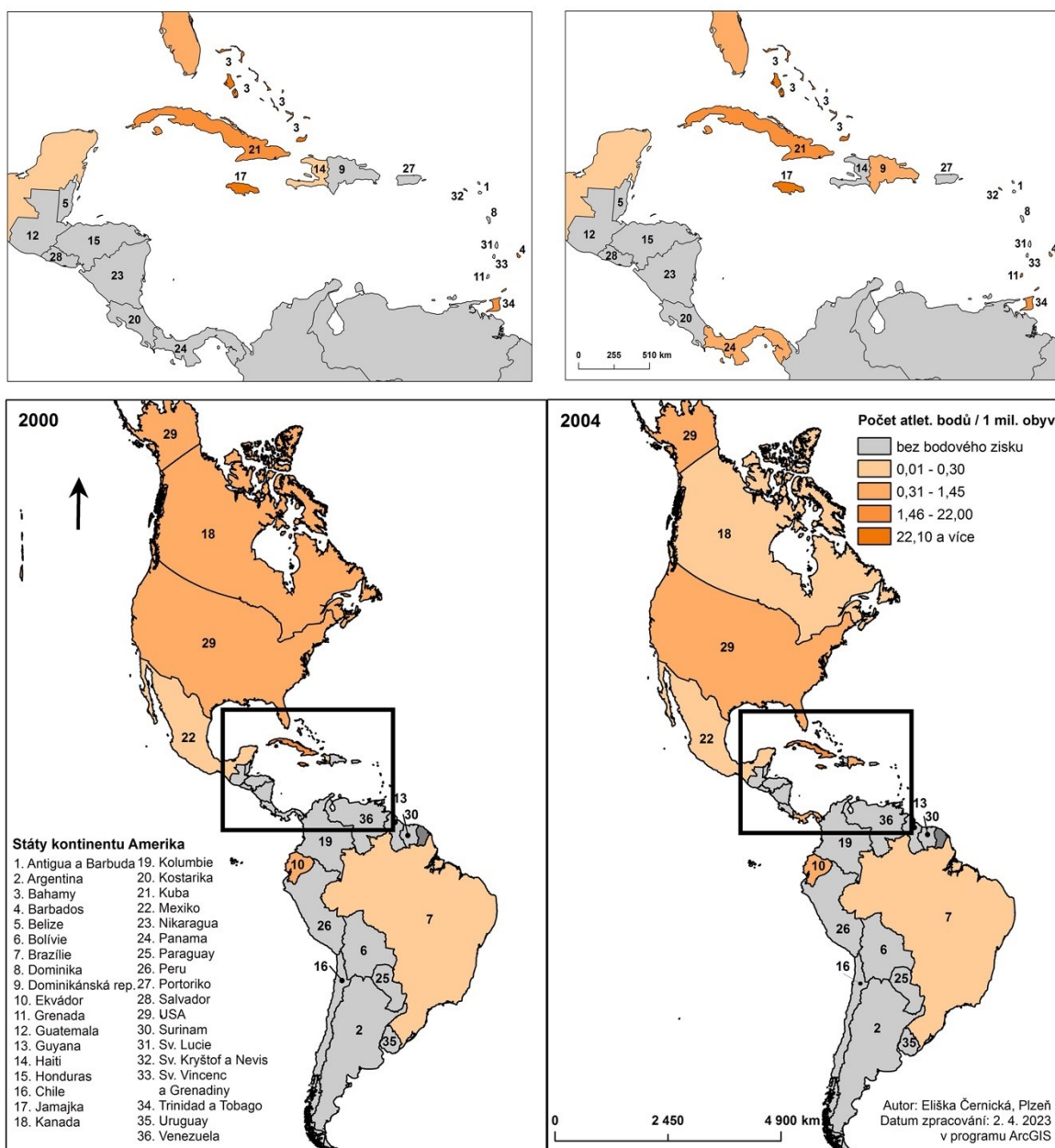
Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021), World Athletics (2021) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

Tabulka 10 zobrazuje relativní úspěšnost států amerického kontinentu na LOH v letech 2000–2021 - počet atletických bodů vztažený k počtu obyvatel daného státu.

Z tabulky 10 lze konstatovat, že v počtu atletických bodů připadajících na 1 milion obyvatel, jasně předním místům dominují opět vybrané karibské státy, které povětšinu času na LOH vynikají právě v atletice a jsou tak nejen v ní nejvíce úspěšné. Hodnoty zde dosahují opravdu vysokých hodnot, jelikož státy Karibiku v poměru ke své relativně nízké populaci získaly mnoho bodů v atletických soutěžích. První sledovaný rok jasně ovládly Bahamy se 130,85 atletickými body na 1 milion obyv., což bylo zároveň celkové maximum, a i tohoto státu. Za nimi skončil ostrov Svatý Kryštof a Nevis - 45,37 bodů, Barbados - 40,5, Jamajka - 27,5, Trinidad a Tobago - 10,26 a stát Kuba - 7,46. Roku 2004 si s lehkým poklesem své prvenství obhájilo Bahamské souostroví s 90,94 body, na druhém místě byl znovu ostrov Svatý Kryštof a Nevis - 64,76 a dále stát Grenada - 47,9, Jamajka - 28,6 a ostrov Barbados - 7,27, který se v počtu získaných atletických bodů na 1 mil. obyv. značně propadl. Nižších hodnot pak dosáhl stát Kuba, a to 4,7 a státy Panama a Trinidad a Tobago, které přesáhly hodnotu 1 bodu. OH v roce 2008 opět ovládly Bahamy a v těsné blízkosti, na druhé pozici, byl stát Svatý Kryštof a Nevis, poté Jamajka, Trinidad a Tobago, Kuba a Panama, která zvýšila svůj počet bodů na 2,28. Státu Barbados se bohužel na těchto hrách v atletice nepovedlo získat jediný bod. Pro změnu na letních hrách roku 2012 nově dominovala Grenada se 74,46 body, Bahamy tedy sklouzly na druhé místo se ziskem 52,26 atletických bodů na 1 mil. obyvatel. Tato olympiáda se stala úspěšnou pro stát Portoriko, který přesáhl hodnotu 1 bodu a znovu pro ostrov Barbados, který vzhledem ke svému počtu obyv. dosáhl 14,1 atletických bodů, naopak Panama a Svatý Kryštof a Nevis nezískaly žádný atletický bod. Hodnoty atletických bodů Kanady a USA se od roku 2000 stále zvyšovaly a v roce 2012 se začaly přibližovat blíže ke hranici 1 bodu. Zbylé pořadí zemí - Jamajky a ostrovu Trinidad a Tobago se nijak výrazně nezměnilo. V roce 2016 na OH v brazilském Riu nedošlo k žádným velikým změnám v celkovém pořadí oproti předešlým hrám. Náhlé úspěchy v atletice však tento rok zažila země Guyana - 2,6 a Svatá Lucie, která vzhledem ke své populaci dosáhla až 16,66 bodů. Na poslední olympiádě zůstaly v popředí skoro stejné státy, a to Grenada, Bahamy, Jamajka, Portoriko a Kuba. Kanada pak tyto i předešlé OH, získala body okolo hodnoty 1,8 a na druhé straně ostrovy Barbados a Svatý Kryštof a Nevis za tyto dvě olympiády nezískaly opět body žádné.

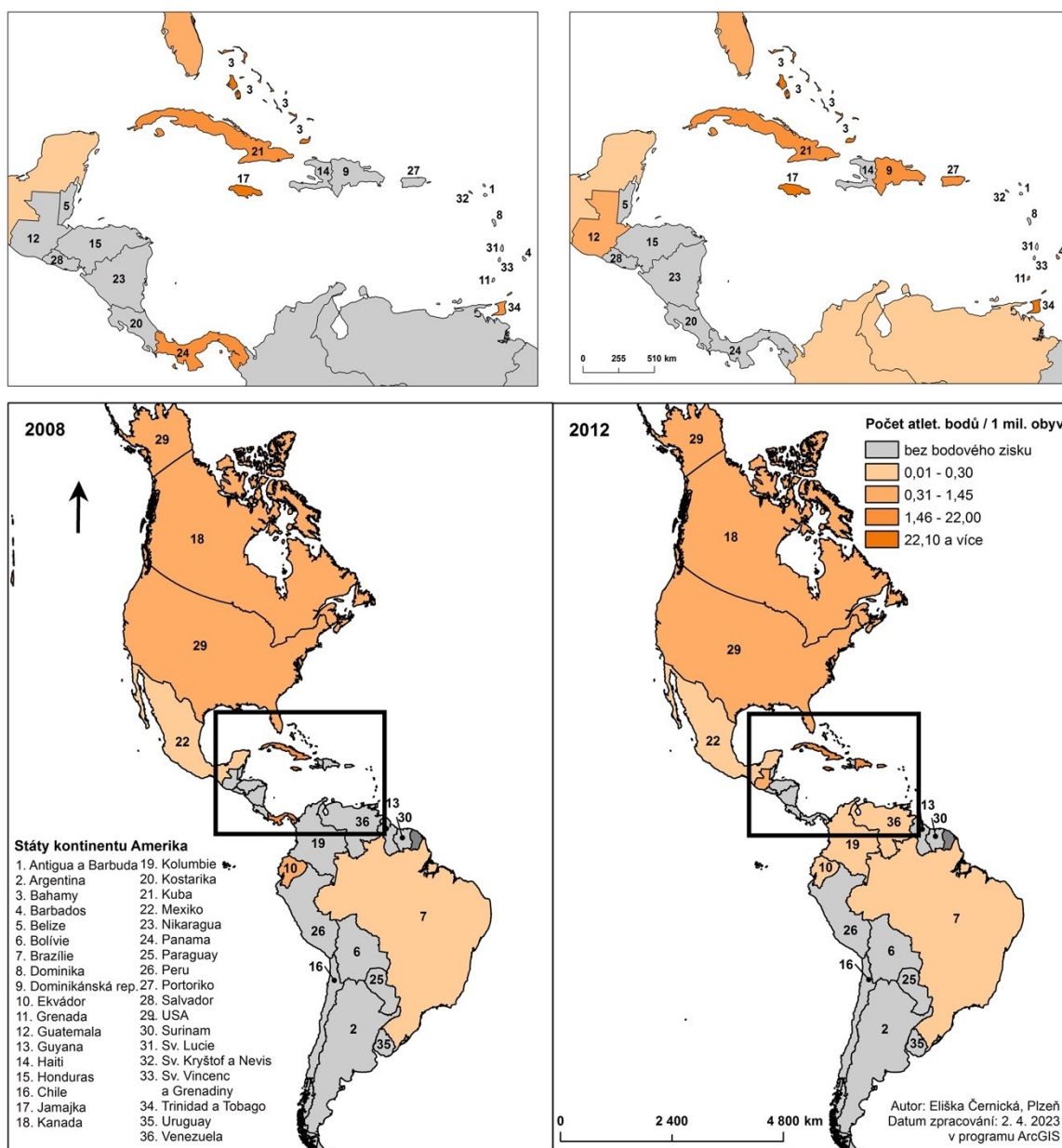
Na základě relativních dat v tabulce 10, byly pro větší přehlednost a lepší představu vytvořeny mapové výstupy skrze vyjadřovací metodu kartogramu, viz mapa 3, 4 a 5 níže.

Mapa 3: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 milión obyvatel daného státu v roce 2000 a 2004

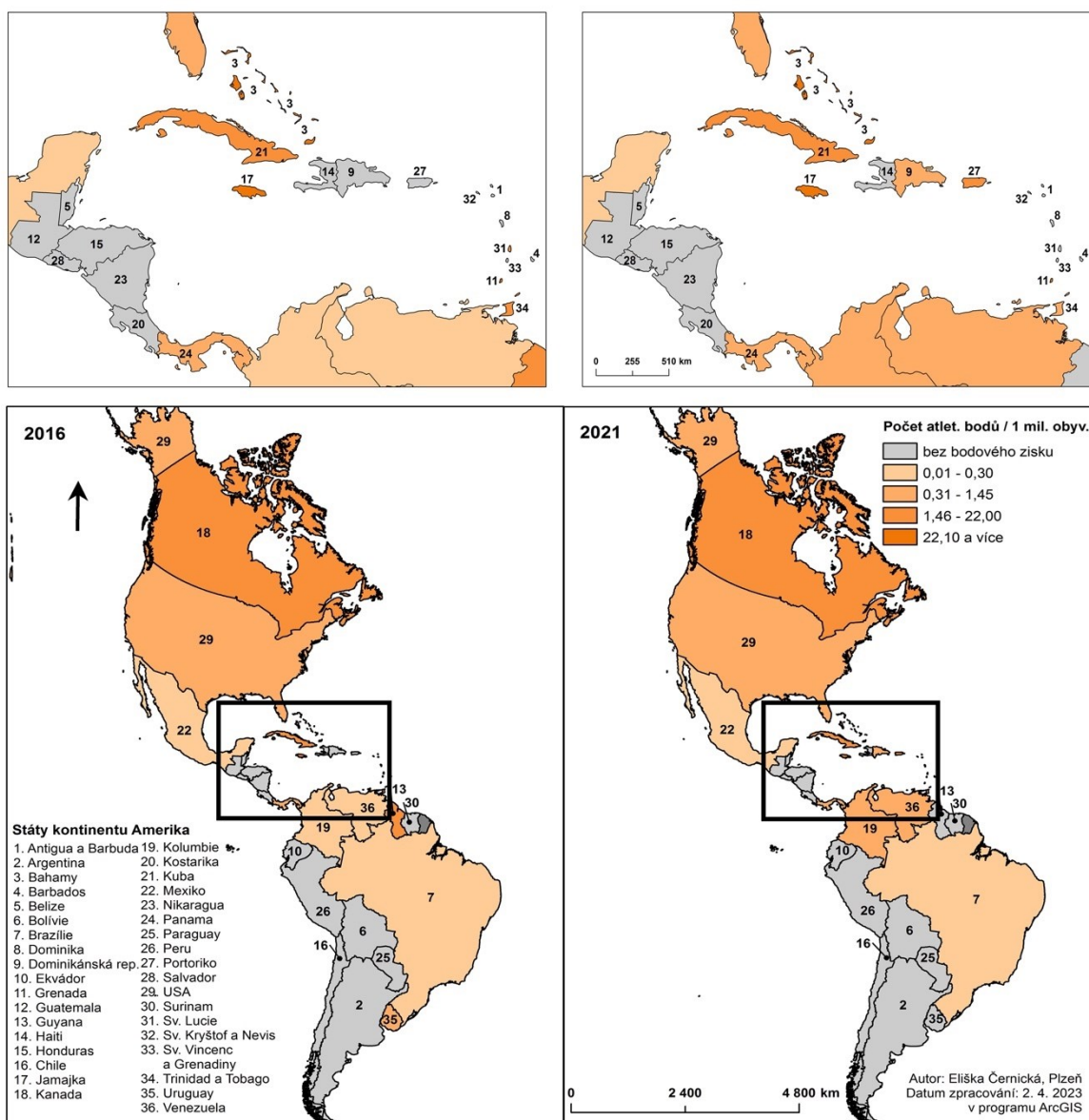
Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021), World Athletics (2021) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

Mapa 4: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 milión obyvatel daného státu v roce 2008 a 2012

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021), World Athletics (2021) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

Mapa 5: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 milion obyvatel daného státu v roce 2016 a 2021

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021), World Athletics (2021) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

Tab. 11: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v letech 2000–2021

Stát	LOH					
	2000	2004	2008	2012	2016	2020 (2021)
Antigua a Barbuda	0	0	0	0	0	0
Argentina	0	0	0	0	0	0
Bahamy	1,44	1,02	0,72	0,64	0,57	0,71
Barbados	0,98	0,16	0	0,25	0	0
Belize	0	0	0	0	0	0
Bolívie	0	0	0	0	0	0
Brazílie	5,07	3,57	2,60	0,97	2,64	2,26
Dominika	0	0	0	0	0	0
Domínikánská republika	0	3,22	0	2,45	0	1,63
Ekvádor	3,46	1,86	1,65	0,35	0	0
Grenada	0	0,87	0	1,07	0,93	0,81
Guatemala	0	0	0	2,09	0	0
Guyana	0	0	0	0	0,34	0
Haití	2,48	0	0	0	0	0
Honduras	0	0	0	0	0	0
Chile	0	0	0	0,07	0	0
Jamajka	21,52	20,89	23,94	21,11	21,88	23,33
Kanada	0,39	0,30	0,56	0,51	1,56	1,36
Kolumbie	0	0	0	0,91	2,04	2,61
Kostarika	0	0	0	0	0	0
Kuba	30,21	15,61	11,78	4,31	2,05	2,64
Mexiko	3,21	0,94	0,50	0,39	1,37	0,40
Nikaragua	0	0	0	0	0	0
Panama	0	0,87	1,12	0	0,14	0,14
Paraguay	0	0	0	0	0	0
Peru	0	0	0	0	0	0
Portoriko	0	0	0	0,21	0	0,25
Salvador	0	0	0	0	0	0
Spojené státy americké	4,21	5,64	4,51	5,88	5,35	3,81
Surinam	0	0	0	0	0	0
Svatá Lucie	0	0	0	0	0,29	0
Svatý Kryštof a Nevis	0,21	0,27	0,19	0	0	0
Svatý Vincenc a Grenadiny	0	0	0	0	0	0
Trinidad a Tobago	2,02	0,19	0,90	1,88	1,42	0,13
Uruguay	0	0	0	0	0,18	0
Venezuela	0	0	0	0,23	-	-
Průměr	2,09	1,54	1,35	1,20	1,16	1,15

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021), World Athletics (2021) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

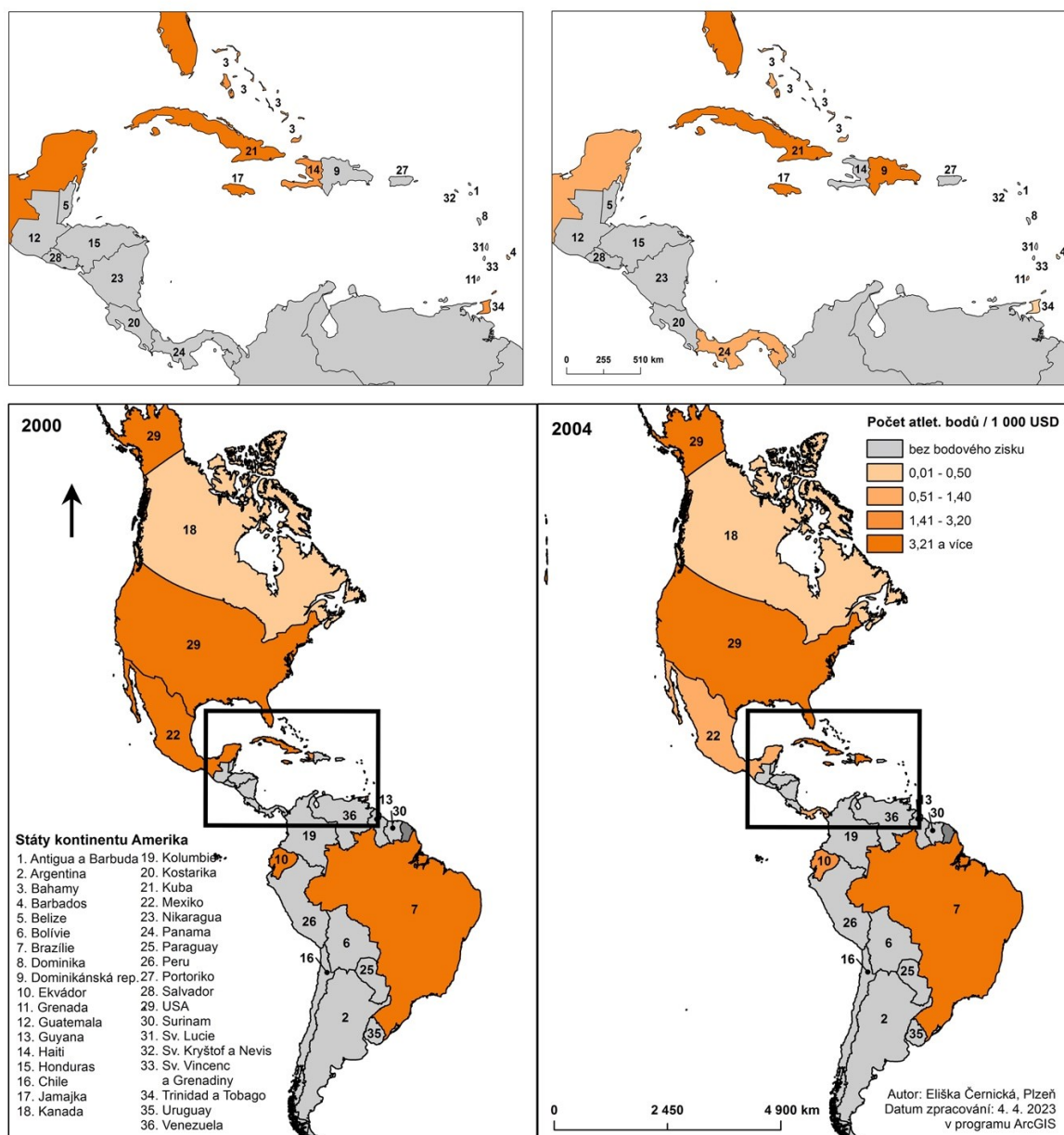
Tabulka 11 zobrazuje relativní úspěšnost států amerického kontinentu na LOH v letech 2000–2021 - počet atletických bodů vztažený k HDP na osobu daného státu. Pomlčky v této tabulce znázorňují nedostupná data, viz stát Venezuela rok 2016 a 2021.

Z tabulky 11 můžeme konstatovat, že v počtu získaných atletických bodů připadajících na 1 000 USD HDP na hlavu, za sledované LOH, přední místa zastupují především státy, jako Brazílie, Jamajka, Kuba a USA. Na prvních letních hrách, které tato práce a vybraný ukazatel sleduje, dominoval ostrov Kuba se 30,2 atletickými body na 1 000 amerických dolarů HDP na osobu, poté Jamajka - 21,52, Brazílie - 5,1, USA - 4,2, Ekvádor - 3,46 a Mexiko - 3,2. Počet atletických bodů, které získal stát Kuba v tomto roce je i zároveň úplným celkovým maximem v počtu získaných bodů na HDP na obyvatele. Tentýž rok se výjimečně povedlo velmi chudému státu, kterým je ostrov Haiti, dosáhnout v atletice hodnoty 2,48 bodů na HDP na osobu. Následující olympijský rok - 2004, převzal vedení v čele tabulky karibský ostrov Jamajka s 20,9 body a dříve vedoucí stát Kuba se přibližně s polovičním poklesem propadl na druhé místo. Na třetím místě skončily USA - 5,64 bodů, dále Brazílie - 3,57, Dominikánská republika - 3,22 a jihoamerický Ekvádor s hodnotou 1,86. Rok 2008 ovládla znovu Jamajka, kdy se počet získaných atlet. bodů lehce zvýšil, následné pořadí pak zůstalo stejné jako předešlý rok, pouze Panama - 1,12, nahradila Dominikánskou republiku, které se na těchto hrách nepodařilo vybojovat jediný bod. Na letních hrách v roce 2012 si vedoucí pozici stále držela Jamajka - 21,1, jejíž bodový zisk v průběhu všech her, s lehkými výkyvy, setrval prakticky konstantní. USA tyto hry z hlediska získaných atletických bodů na 1 000 USD HDP na hlavu převzaly druhé místo - 5,88 a za nimi skončil ostrov Kuba - 4,3, Dominikánská republika - 2,45, Guatemala se svým nečekaným ziskem bodů - 2,1 a stát Trinidad a Tobago - 1,88. Pořadí států se na dalších LOH 2016 v Riu zásadně nezměnilo, pouze Brazílie se po předešlém poklesu atlet. bodů pod hodnotu 1, znovu dostala na třetí pozici - 2,64. Stát Kuba se odsunul na čtvrté místo - 2,05 a velmi těsně za ním se poprvé umístila Kolumbie - 2,04. Kanadě se tento, a i předešlý olympijský rok podařilo přesáhnout hodnotu 1 bodu na HDP na osobu. V roce 2021 se umístění nejúspěšnějších států lehce zamíchalo, ovšem Jamajka a USA si držely svoji stejnou suverénní pozici. Dominikánská republika pak po předchozím neúspěchu dosáhla hodnoty 1,63.

Na základě relativních dat v tabulce 11, byly opět pro lepší zobrazení vybraného jevu vytvořeny mapové výstupy skrze vyjadřovací metodu kartogramu, viz mapa 6, 7 a 8.

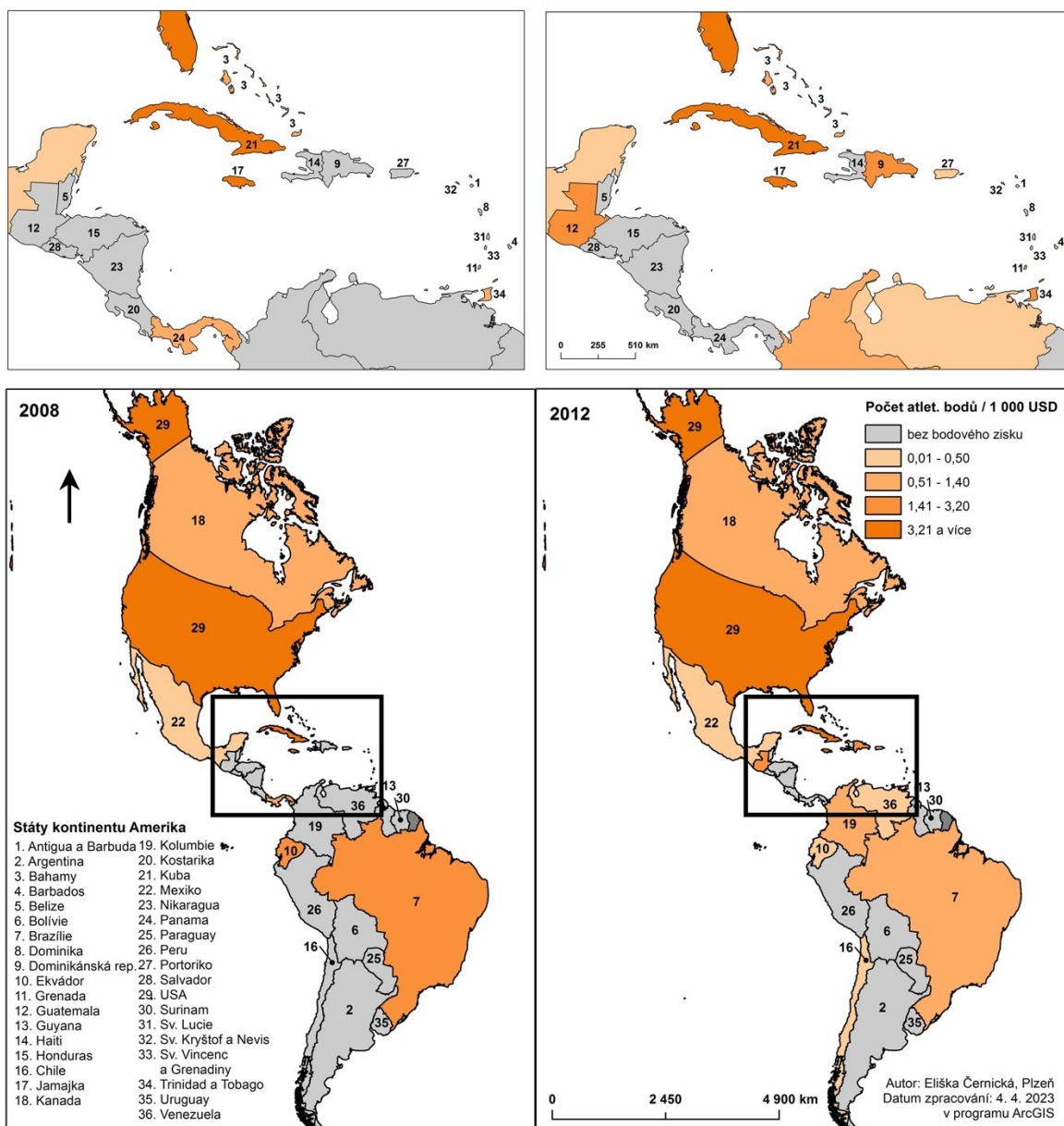
Mapa 6: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v roce 2000 a 2004

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021), World Athletics (2021) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

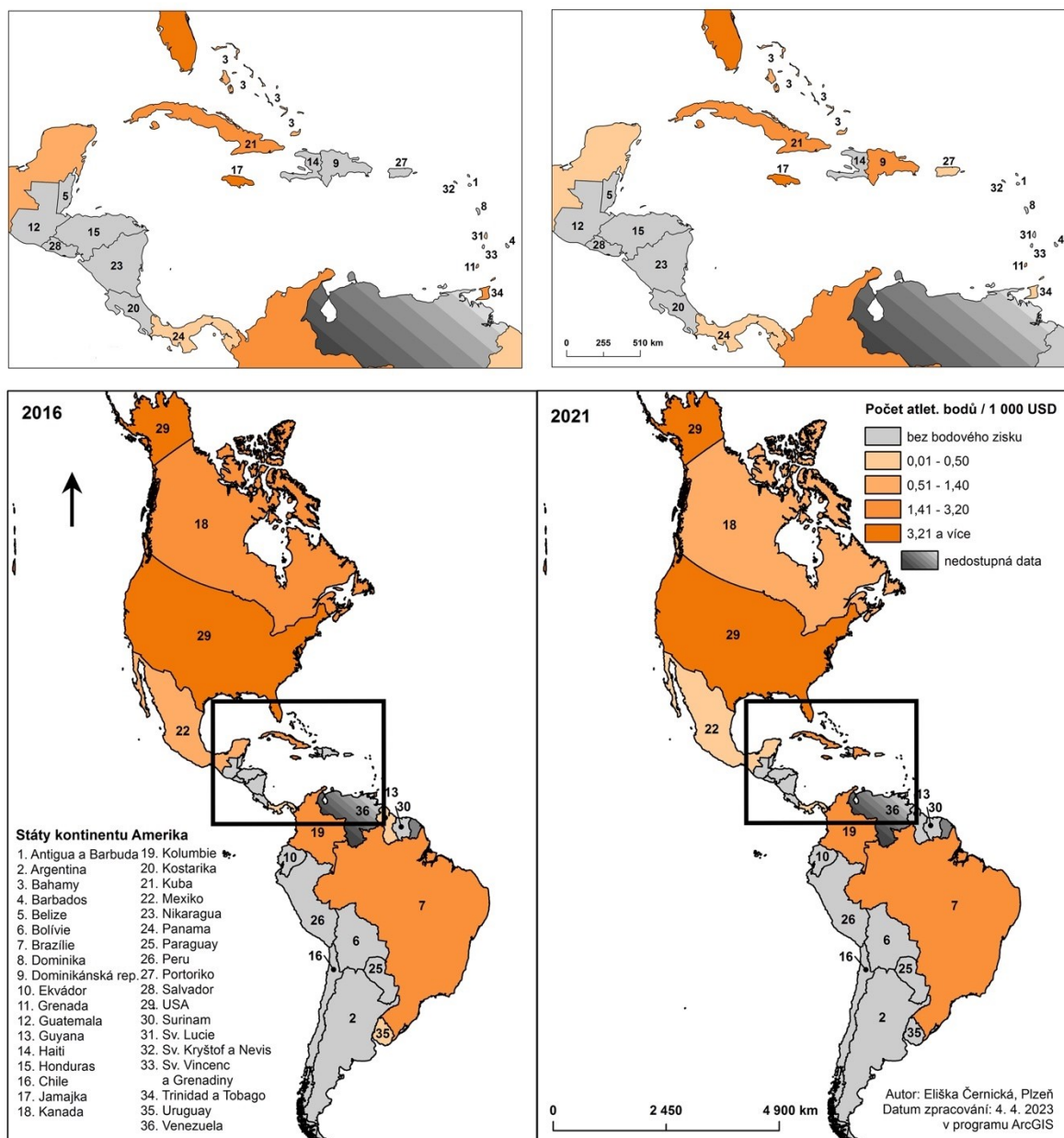

Mapa 7: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v roce 2008 a 2012

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021), World Athletics (2021) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

Mapa 8: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v roce 2016 a 2021

Zdroj: Athletics statistics book - Tokyo 2020 Olympic Games (2021), World Athletics (2021) a World Bank (2022), zpracováno autorkou

6 Diskuze

Co se týče výsledků analytické části práce, podle stanovených cílů, byly sumarizovány olympijské výsledky a byla hodnocena úspěšnost všech zúčastněných zemí amerického kontinentu na LOH, které se konaly od roku 2000 do roku 2021.

Z hlediska úspěšnosti v absolutních hodnotách, kde nejprve byly analyzovány medailové body, které státy na hrách získaly za první tři umístění, zcela jasně vévodily USA, které měly vždy obrovský bodový náskok před ostatními úspěšnými zeměmi. To je rozhodně ovlivněno tím, že USA jsou světovou velmocí a mají jednu z nejvyspělejších ekonomik na světě. Na základě toho mohou intenzivně investovat velké množství finančních prostředků do samotného rozvoje sportu, jako je např. rozvoj sportovní infrastruktury či podpora sportovců na nejrůznějších úrovních a jiné. Proto tedy USA vychovávají ty nejlepší sportovce, a bývají i celosvětově mezi nejúspěšnějšími státy v různých sportovních soutěžích. Mezi další úspěšné státy, z pohledu absolutních hodnot medailových bodů, patří Kuba, Kanada, Brazílie, Jamajka, Mexiko, Kolumbie či Argentina. Stejně tak u Kanady může být vysoká úspěšnost především podmíněna výší ekonomické síly, jelikož hodnota jejího HDP na osobu dosahovala za roky OH jednu z nejvyšších hodnot celého kontinentu, viz tabulka 3. Naopak u karibských ostrovů, jako je Kuba a Jamajka, zásadní roli hrály i hrají spíše jiné faktory než právě ekonomická síla státu, která v případě těchto dvou zemí, měřená podle HDP na obyv., dosahovala nižších hodnot. Jako další byla hodnocena úspěšnost států také v absolutních hodnotách, ale pro hlubší analýzu byly analyzovány body, které jednotlivé státy získaly pouze v atletických soutěžích za prvních osm umístění. Z tohoto hlediska se staly USA opět, s velkým náskokem bodů, tím nejúspěšnějším státem z celého kontinentu Amerika. Kromě toho, úspěšnými zeměmi v atletice, se na LOH staly i státy Jamajka, Kuba, Kanada, Bahamy, Brazílie, Trinidad a Tobago či Mexiko a další. Podle výsledků zmíněných výše, můžeme říct, že pořadí nejúspěšnějších států za všechny soutěže, a i v atletice, jsou dost podobná a dominují zde až na pár výjimek ty stejné státy. Mnoha státům z amerického kontinentu, se však za 6 sledovaných LOH nepodařilo získat ani jeden medailový či atletický bod.

Tato absolutní data, a stejně tak medailové i atletické body byly poté relativizovány a přepočteny na tehdejší velikost populace a ekonomickou výkonnost daných států v příslušném olympijském roce. V rámci přepočtu na počet obyvatel se výsledky sledovaných států oproti absolutním hodnotám poměrně změnilo a nabídly tak nový a jiný úhel pohledu na olympijskou úspěšnost. Z hlediska medailových bodů, které

byly vztaženy k velikosti populace, zjevně dominovaly především málo lidnaté a vybrané karibské státy, a to Bahamy, dále Grenada, Jamajka, Kuba a Trinidad a Tobago. Z pohledu atletických bodů vztažených k počtu obyvatel, zas nejvyšších hodnot dosahovaly jednoznačně též méně zalidněné karibské státy, zejména Bahamy, poté ostrov Barbados, Grenada, Jamajka, Kuba, Svatý Kryštof a Nevis a Trinidad a Tobago. Tyto zjištěné výsledky pak potvrzují fakt, který zmiňují autoři Bernard a Busse ve svém výzkumu z roku 2004, kdy tvrdí, že méně lidnaté země vzhledem ke své populaci získávají více medailí, v mém případě více medailových a atletických bodů, než lidnatější země. V kontextu mé analýzy, lidnatější státy, které v přepočtu na obyvatele získaly bodů méně, byly Argentina, Brazílie, Kanada, Kolumbie, Mexiko či USA. Ovšem co se týče přepočtu na HDP na osobu, výsledné pořadí nejlepších států se v porovnání s absolutními hodnotami, až na několik výjimek, příliš nezměnilo. Při hodnocení olympijské výkonnosti zemí na základě medailových bodů vztažených k HDP na obyv., jednoznačně převládaly státy - Brazílie, Jamajka, Kolumbie, Kuba a USA. A z hlediska atletických bodů vztažených k HDP na hlavu, byly nejúspěšnější země - Brazílie, Dominikánská republika, Ekvádor, Jamajka, Kuba a USA.

Závěr

Závěrem práce lze říct, že na základě všech získaných dat, jejich analýzy a následné komparace výsledků, byly bez větších problémů dosaženy prakticky všechny stanovené cíle práce. Co by si však zasloužilo rozsáhlejší a hlubší studium či rozbor, jsou konkrétní změny ve vývoji úspěšnosti států na LOH a následující důvody, proč tomu tak mohlo být. Ovšem to by chtělo práci detailněji zaměřit na pár vybraných úspěšných států či delší časový úsek a zaměřit se i na jiné, než právě socioekonomické faktory, byť důležitost těchto faktorů a především HDP na osobu, určitě nelze popírat. Zajímavým návrhem pro zkoumání a hodnocení olympijské úspěšnosti států, by mohla být i analýza skrze počet vyslaných sportovců na hry z daných zemí nebo přes samotné údaje o výdajích na sport. Výdaje na sport ve své analýze konkrétněji zahrnuje a zabývá se jimi např. již zmíněná diplomová práce od autora M. Frumara z roku 2018, avšak ta se zaměřuje na státy EU, kdy je dostupnost dat mnohem přístupnější než zrovna u států Latinské Ameriky.

V této práci se celkově úspěšnost jednotlivých států amerického kontinentu na letních hrách od roku 2000 do současnosti lišila podle způsobu měření. Dle absolutních hodnot byly nejúspěšnější země - USA, Kuba, Kanada, Brazílie, Jamajka, Kolumbie, Mexiko a Bahamy, které získaly nejvíce medailových bodů, tedy i medailí, v různých sportech a disciplínách, kromě států Jamajka a Bahamy, které většinu svých medailí získaly hlavně v atletických soutěžích. Samotná úspěšnost států, byla pak od absolutních hodnot nejvíce rozdílná při hodnocení výsledků skrze relativní hodnoty, kdy byly získané body vztažené k počtu obyvatel. V tomto případě, se však staly nejúspěšnějšími malé a méně lidnaté země, jako například Bahamy, Barbados, Grenada, Trinidad a Tobago, Svatý Kryštof a Nevis, ale i Kuba a Jamajka. Tyto státy dosahují vysokých hodnot z toho důvodu, že byť i jejich nepatrný bodový či medailový zisk, má vzhledem k nízkému počtu obyvatel velkou váhu. Na druhé straně při hodnocení, podle bodů, které byly vztažené k HDP na osobu, až na některé výjimky, se nejúspěšnějšími staly stejné státy, jako ty z hlediska absolutních hodnot.

Dalo by se říct, že zjištěné výsledky většinou potvrzují závěry ze starších a již zmíněných výzkumů odborníků, kteří se zaměřovali, a i potvrdili vzájemný vztah olympijské úspěšnosti s ekonomickou silou státu. Naopak samotná závislost úspěšnosti a velikosti populace v tomto výzkumu neplatí zjevně ve všech případech. Lze tedy konstatovat, že HDP (ekonomická výkonnost státu) na hlavu, je do určité míry určujícím

faktorem pro úspěšnost zemí na OH, kdežto u počtu obyvatel, tomu tak není v každém případě. Na závěr nutno dodat, že zkoumat sportovní úspěšnost jde z mnoha úhlů a nikdy nebudou dané ukazatele či proměnné úplně dokonalé a ideální pro všechny státy, proto je ovšem třeba se zabývat více faktory a z různých hledisek.

Seznam použitých zdrojů

- Akrman, L. (2018). *Města přestávají mít o olympiády zájem. Má olympijská myšlenka ještě budoucnost?* Peak. <https://www.peak.cz/mesta-prestavaji-mit-olympiady-zajem-ma-olympijska-myslenka-jeste-budoucnost/4650/>
- Alexandru, I., Dehoorne, O., Wendt, A. J., & Kozma, G. (2014). For Geography and Sport, Sport Geography or Geography of Sport. *Geosport for Society*, 1(1–2), 7–18. https://www.researchgate.net/publication/304253524_For_Geography_and_Sport_Sport_Geography_or_Geography_of_Sport
- Anderson, T. (2016). *What is the Key To Jamaican Olympic Success?* Blinkist. <https://www.blinkist.com/magazine/posts/key-jamaican-olympic-success>
- Anděl, J., & Bláha, J. D. (2014). Olympijské hry: geopolitické souvislosti. *Geografické rozhledy*, 23(3), 28–30.
- Andreff, W. (2007). The correlation between economic underdevelopment and sport. *European Sport Management Quarterly*, 1(4), 251–279. <https://doi.org/10.1080/16184740108721902>
- Ang, C. (2022). *How Much Does it Cost to Host the Olympics?* Visual Capitalist. <https://www.visualcapitalist.com/how-much-does-it-cost-to-host-the-olympics/>
- Ansari, A. (2022). *Why Tokyo 2020 will be the biggest: The complete list of sports and medal on offer.* Olympics. <https://olympics.com/en/news/how-many-games-sports-tokyo-2020-olympics>
- Bale, J. (2003). *Sports Geography*. (2nd ed.). Routledge.
- Bale, J., & Dejonghe, T. (2008). Editorial. Sports geography: an overview. *Belgian Journal of Geography*, 2, 157–166. <https://doi.org/10.4000/belgeo.10253>
- Bale, J., & Christensen, M. K. (2004). *Post-Olympism?* Berg.
- Barbassa, J. (2017). THREE Brazil's Olympic Rollercoaster. In A. Zimbalist (Ed.), *Rio 2016: Olympic Myths, Hard Realities* (s. 35–56). Brookings Institution Press. <https://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt1vjqnp9.6>
- Bernard, B. A., & Busse, M. R. (2004). Who Wins the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals. *Review of Economics and Statistics*, 86(1), 413–417. <https://doi.org/10.1162/003465304774201824>
- Boykoff, J., & Gaffney, Ch. (2020). The Tokyo 2020 Games and the End of Olympic History. *Capitalism Nature Socialism*, 31(2), 1–19. <https://doi.org/10.1080/10455752.2020.1738053>
- Brownell, S. (2004). China and Olympism. In J. Bale & M. K. Christensen (Eds.), *Post-Olympism?* (s. 59–60). Berg.
- Butler, M. (2021). *Athletics statistics book. Game of the XXXII Olympiad. Tokyo 2020.* World Athletics Communications Department. <https://worldathletics.org/competitions/olympic-games/news/tokyo-2020-olympic-games-statistics-handbook>
- CNBC (2010). *Did 2004 Olympics Spark Greek Financial Crisis?* <https://www.cnbc.com/id/37484301>

- Csurilla, G., & Fertő, I. (2022). How long does a medal win last? Survival analysis of the duration of Olympic success. *Applied Economics*, 54(43), 5006–5020. <https://doi.org/10.1080/00036846.2022.2039370>
- Český olympijský výbor (2000). *Sydney 2000*. <https://www.olympijskytym.cz/olympic/sydney-2000>
- Český olympijský výbor (2004). *Athény 2004*. <https://www.olympijskytym.cz/olympic/ateny-2004>
- Český olympijský výbor (2008). *Peking 2008*. <https://www.olympijskytym.cz/olympic/peking-2008>
- Český olympijský výbor (2012). *Londýn 2012*. <https://www.olympijskytym.cz/olympic/londyn-2012>
- Český olympijský výbor (2016). *Rio 2016*. <https://www.olympijskytym.cz/olympic/rio-2016>
- Český olympijský výbor (2021). *Tokio 2020*. <https://www.olympijskytym.cz/olympic/tokio-2020>
- Český olympijský výbor (2023). *Paříž 2024*. Dostupné 6. 3. 2023 z <https://www.olympijskytym.cz/olympic/pariz-2024>
- Český olympijský výbor (n.d.). *Olympijská charta*. <https://www.olympijskytym.cz/olympijska-charta>
- Darnell S., & Millington, R. (2016). *Rio 2016 and the (Broken) Promises of the Olympic Games*. *The World Financial Review*. <https://worldfinancialreview.com/rio-2016-and-the-broken-promises-of-the-olympic-games/>
- Den Butter, F. A. G., & Van Der Tak, C. M. (1995). Olympic medals as an indicator of social welfare. *Social Indicators Research*, 35, 27–37. <https://doi.org/10.1007/BF01079236>
- Digby, B. (2008). This Changing World: The London 2012 Olympics. *Geography*, 93(1), 40–47. <https://doi.org/10.1080/00167487.2008.12094218>
- Dovalil, J. (2009). *O společenském významu sportu*. Olympijský tým. <https://www.olympijskytym.cz/article/o-spolecenskem-vyznamu-sportu>
- Dovalil, J., & Kolář, F. (n.d.). *Mezinárodní olympijské hnutí a jeho vývoj*. Olympijský tým. https://www.olympijskytym.cz/files/documents/ff81_mezinarodni-olympijske-hnuti-a-jeho-vyvoj.pdf
- Dovalil, J., & Rychtecký, A. (2010). Budoucnost olympismu? *Studia Sportiva*, 4(1), 59–70. <https://doi.org/10.5817/StS2010-1-8>
- Dovalil, J. (n.d. a). *Olympijské symboly a ceremoniály*. Olympijský tým. https://www.olympijskytym.cz/files/documents/3f91_olympijske-symboly-a-ceremonialy.pdf
- Dovalil, J. (n.d. b). *O smyslu olympijských her*. Olympijský tým. https://www.olympijskytym.cz/files/documents/009d_o-smyslu-olympijskych-her.pdf
- Farber, Z. (2021). *Cuba's big wins at Olympics due to its revolution*. *Liberation*. <https://www.liberationnews.org/cubas-big-wins-at-olympics-due-to-its-revolution/>

- Forrest, D., McHale, G. I., Sanz, I., & Tena, D. J. (2017). An analysis of country medal shares in individual sports at the Olympics. *European Sport Management Quarterly*, 17(2), 117–131. <https://doi.org/10.1080/16184742.2016.1248463>
- Franks, J. (2008). *Defections fail to puncture Cuban optimism*. Reuters. <https://www.reuters.com/article/lifestyle-olympics-cuba-col-idCAL2149122320080724>
- Frumar, M. (2018). *Analýza úspěšnosti států EU na letních olympijských hrách*. [Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci]. <https://theses.cz/id/fxq6qi/24887892>
- Gaffney, Ch. (2014). Geography of Sport. In J. Maguire (Ed.), *Social Sciences in Sport* (s. 109–134). Human Kinetics. DOI: 10.5040/9781492595885.ch-006
- Geograf.in (n.d.). *HDP na obyvatele*. <https://www.geograf.in/cs/category.php?category=gdp>
- Halsey, L. G. (2009). The true success of nations at recent Olympic Games: comparing actual versus expected medal success. *Sport in society*, 12(10), 1353–1368. <https://doi.org/10.1080/17430430903204892>
- Hull, Ch., & Kent, J. C. (2023). *Record numbers of people are leaving Cuba amid most severe economic crisis since the 1990s*. Independent. <https://www.independent.co.uk/world/cuba-economic-crisis-immigration-photo-essay-b2297306.html>
- Chalkley, B., & Essex, S. (1999). Sydney 2000: The 'Green Games'? *Geography*, 84(4), 299–307. https://www.jstor.org/stable/40573335#metadata_info_tab_contents
- International Olympic Committee (2000). *Olympic Games Sydney 2000*. <https://olympics.com/en/olympic-games/sydney-2000>
- International Olympic Committee (2004). *Olympic Games Athens 2004*. <https://olympics.com/en/olympic-games/athens-2004>
- International Olympic Committee (2008). *Olympic Games Beijing 2008*. <https://olympics.com/en/olympic-games/beijing-2008>
- International Olympic Committee (2012). *Olympic Games London 2012*. <https://olympics.com/en/olympic-games/london-2012>
- International Olympic Committee (2015). *The Modern Olympic Games*. https://stillmed.olympics.com/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Document-Set-Teachers-The-Main-Olympic-Topics/The-Modern-Olympic-Games.pdf?_ga=2.147309236.2048702710.1674573833-1078282787.1674573833
- International Olympic Committee (2016). *Olympic Games Rio 2016*. <https://olympics.com/en/olympic-games/rio-2016>
- International Olympic Committee (2021a). *Factsheet. The programme of the Games of the Olympiad*. https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Olympic-Games/Factsheets/The-programme-of-the-Games-of-the-Olympiad.pdf?_ga=2.185225194.2105720686.1675078855-675240938.1675078855
- International Olympic Committee (2021b). *London 2012: engaging, inspiring and transforming*. <https://olympics.com/ioc/legacy/london-2012/london-2012-engaging-inspiring-and-transforming>

- International Olympic Committee (2021c). *Olympic Games Tokyo 2020*. <https://olympics.com/en/olympic-games/tokyo-2020>
- International Olympic Committee (2022a). *Factsheet. Electing Olympic hosts*. https://stillmed.olympics.com/media/Documents/Olympic-Games/Future-Host/Factsheet-Electing-Olympic-hosts.pdf?_ga=2.228720479.239328685.1675020336-1656142228.1675020336
- International Olympic Committee (n.d. a). *Mr Thomas Bach*. <https://olympics.com/ioc/mr-thomas-bach>
- International Olympic Committee (n.d. b). *International Olympic Committee*. <https://olympics.com/ioc/overview>
- International Olympic Committee (n.d. c). *The Olympic Rings*. <https://olympics.com/ioc/olympic-rings>
- International Olympic Committee (n.d. d). *Fight Against Doping*. <https://olympics.com/ioc/fight-against-doping>
- International Olympic Committee (2022b). *Olympics results - Olympic Games 2000–2020*. Dostupné 2. 10. 2022 z <https://olympics.com/en/olympic-games/olympic-results>
- International Olympic Committee (2022c). *'Tokyo 2020 showed it is possible to keep a pandemic at bay'*. <https://olympics.com/ioc/news/-tokyo-2020-showed-it-is-possible-to-keep-a-pandemic-at-bay>
- International Olympic Committee (2023a). *Olympics Games Los Angeles 2028*. Dostupné 8. 3. 2023 z <https://olympics.com/en/olympic-games/los-angeles-2028>
- International Olympic Committee (2023b). *Olympics Games Brisbane 2032*. Dostupné 8. 3. 2023 z <https://olympics.com/en/olympic-games/brisbane-2032>
- Johnson, D. K. N., & Ali, A. (2004). A Tale of Two Seasons: Participation and Medal Counts at the Summer and Winter Olympic Games. *Social Science Quarterly*, 85(4), 974–993. <https://www.jstor.org/stable/42956015>
- Knuepling, L., & Broekel, T. (2020). Does relatedness drive the diversification of countries' success in sports? *European Sport Management Quarterly*, 22(2), 182–204. <https://doi.org/10.1080/16184742.2020.1770830>
- López, A. M. (2021). *Number of Olympic medals won by Cuba between 1900 and 2016, by discipline*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/1246455/disciplines-olympic-medals-cuba/>
- Masarykova univerzita (2011). *Index lidského rozvoje (Human development index - HDI)*. https://is.muni.cz/el/ped/podzim2011/SC4MK_SGI/um/11index_lidskeho_rozvoje.pdf
- Mezinárodní olympijský výbor (2020). *Olympijská charta*. Mezinárodní olympijský výbor ve Švýcarsku. https://www.olympijskytym.cz/files/docs/O%20ČOV/Olympijská%20charta_17-7-2020.pdf
- National Museum of Australia (2022). *Cathy Freeman*. <https://www.nma.gov.au/defining-moments/resources/cathy-freeman>
- Olympedia (2023a). *Brazil*. Dostupné 6. 4. 2023 z <https://www.olympedia.org/countries/BRA>

- Olympedia (2023b). *Ecuador*. Dostupné 8. 4. 2023 z <https://www.olympedia.org/countries/ECU>
- Olympedia (2023c). *Grenada*. Dostupné 8. 4. 2023 z <https://www.olympedia.org/countries/GRN>
- OlympicTalk (2020). *Tahiti approved as Olympic surfing venue for 2024 Paris Games*. NBCSports. <https://olympics.nbcports.com/2020/03/03/tahiti-olympics-surfing-paris-2024/>
- Panagiotopoulou, R. (2013). The legacies of the Athens 2004 Olympic Games: a bitter-sweet burden. *Journal of the Academy of Social Sciences*, 9(2), 173–195. <https://doi.org/10.1080/21582041.2013.838297>
- Pařízková, A. (2020). *Odvrácená tvář olympijských her v Latinské Americe. Brazilský případ: prosperita či úpadek?* [Diplomová práce, Univerzita Hradec Králové]. <https://theses.cz/id/mhzw9s/43589635>
- Pollert, J., & Doležal, T. (n.d.). *Olympismus a ekologie*. Olympijský tým. https://www.olympijskytym.cz/files/documents/223f_olympismus-a-ekologie.pdf
- Populous (2022). *The London 2012 Olympic and Paralympic Games, 10 Years On*. <https://populous.com/the-london-2012-olympic-and-paralympic-games-10-years-on>
- Rewilak, J. (2021). The (non) determinants of Olympic success. *Journal of Sports Economics*, 22(5), 546–570. <https://doi.org/10.1177/1527002521992833>
- Soós, I., Kiss, T., Whyte, I., Hamar, P., Iuliana, B. B., & Szabo, A. (2020). Schooling as a Possible Success Factor? A Novel Investigation of Determining Factors of Success in Four Summer Olympic Games. *STUDIA EDUCATIO ARTIS GYMNASITICAE*, (3), 19–41. DOI: 10.24193/subbeag.65(3).19
- Statista Research Department (2015). *Latin America countries with the largest sports investment in 2015*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/731550/latam-countries-investment-sports/>
- Syrovátka, M. & Harmacek, J. (2014). Klasifikace rozvojových zemí. In P. Nováček (Ed.), *Rozvojová studia* (s. 45–66). Univerzita Palackého v Olomouci. <https://www.development.upol.cz/wp-content/uploads/2013/02/Syrovátka-Harmáček-2014-Klasifikace-rozvojových-zem%C3%AD.pdf>
- Šmydkeová, M. (2010). *Vliv Olympijských her v Pekingu na rozvoj Číny*. [Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci]. <https://theses.cz/id/mlz85g/887193>
- The Investopedia team (2022). *GDP Per Capita Defined: Applications and Highest Per Country*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/p/per-capita-gdp.asp>
- The World Bank (2022a). *World Bank - Open Data. Population, total, 2000–2021*. Dostupné 24. 10. 2022 z <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?start=2000>
- The World Bank (2022b). *World Bank - Open Data. GDP per capita, 2000–2021*. Dostupné 28. 10. 2022 z <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?start=2000>
- Tomeš, J. (2012). Sport a geografie I. *Geografické rozhledy*, 21(4), 6–9.
- Trivedi, P. K., & Zimmer, D. M. (2014). Success at the Summer Olympics: How Much Do Economic Factors Explain? *Econometrics*, 2(4), 169–202. <https://doi.org/10.3390/econometrics2040169>

Uhlířová, M. (2019). „Zelenající“ olympijské hry? [Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze]. <https://fsv.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/UHLÍŘOVÁ%20Miroslava%20DP.pdf>

United Nations Development Programme (2022). *Human Development Reports - HDI, 2000–2021*. Dostupné 10. 11. 2022 z <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>

United Nations Development Programme (2023). *Human Development Reports. Human Development Index (HDI)*. <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>

Vacek, P. (2020). *Památňý 6. duben. Den, kdy byly zahájeny první novodobé olympijské hry*. Olympijský tým. <https://www.olympijskytym.cz/article/pamatny-6-duben-den-kdy-byly-zahajeny-prvni-novodobe-olympijske-hry>

Wise, N., & Kohe, G. Z. (2018). Sports geography: new approaches, perspectives and directions. *Sport in Society*, 23(1), 1–10. <https://doi.org/10.1080/17430437.2018.1555209>

World Athletics (2021). *Placing table. Olympic Games Tokyo 2021*. Dostupné 16. 2. 2023 z <https://worldathletics.org/competitions/olympic-games/the-xxxii-olympic-games-athletics-7132391/placingtable>

Seznam tabulek

Tab. 1: Souhrn klíčových charakteristik LOH konaných v letech 2000–2021	28
Tab. 2: Počet obyvatel ve vybraných státech za roky LOH v letech 2000–2021	39
Tab. 3: HDP na hlavu v nominální hodnotě USD ve vybraných státech za roky LOH v letech 2000–2021	40
Tab. 4: Medailové body získané na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021	42
Tab. 5: Top 10 států - medailové body získané na LOH v letech 2000–2021	43
Tab. 6: Bodové hodnocení za prvních 8 umístění v atletických soutěžích získané na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021	48
Tab. 7: Top 10 států - bodové hodnocení za prvních 8 umístění v atletických soutěžích získaných na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021	49
Tab. 8: Počet medailových bodů připadající na 1 milión obyvatel daného státu v letech 2000–2021	53
Tab. 9: Počet medailových bodů připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v letech 2000–2021	55
Tab. 10: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 milión obyvatel daného státu v letech 2000–2021	57
Tab. 11: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v letech 2000–2021	62

Seznam grafů

Graf 1: Celkový přehled všech získaných medailových bodů na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021	43
Graf 2: Vývoj počtu medailových bodů 5 nejúspěšnějších zemí amerického kontinentu na LOH v letech 2000–2021	45
Graf 3: Celkový přehled všech získaných bodů v atletických soutěžích na LOH sledovanými státy v letech 2000–2021	49
Graf 4: Vývoj počtu atletických bodů 5 nejúspěšnějších zemí amerického kontinentu na LOH v letech 2000–2021	51

Seznam map

Mapa 1: Vymezení oblasti zájmu práce - státy kontinentu Amerika.....	13
Mapa 2: Přehled hostitelských měst uplynulých a budoucích LOH v 21. století.....	28
Mapa 3: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 milión obyvatel daného státu v roce 2000 a 2004	59
Mapa 4: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 milión obyvatel daného státu v roce 2008 a 2012	60
Mapa 5: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 milión obyvatel daného státu v roce 2016 a 2021	61
Mapa 6: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v roce 2000 a 2004	64
Mapa 7: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v roce 2008 a 2012	65
Mapa 8: Počet bodů za prvních 8 umístění v atletických soutěžích připadající na 1 000 USD HDP na hlavu daného státu v roce 2016 a 2021	66

Seznam použitých zkratk

ATFS - Asociace atletických statistiků (Association of Track and Field Statisticians)

ČOV - Český olympijský výbor

EU - Evropská unie (European Union)

GIS - Geografický informační systém (Geographic Information System)

HDI - Index lidského rozvoje (Human Development Index)

HDP - Hrubý domácí produkt

IOC - Mezinárodní olympijský výbor (International Olympic Committee)

JOV - Japonský olympijský výbor

LA - Los Angeles

LOH - Letní olympijské hry (Summer Olympic Games)

LR - Lidský rozvoj

MFS - Mezinárodní sportovní federace

MOV - Mezinárodní olympijský výbor (International Olympic Committee)

MS - Mistrovství světa

NOV - Národní olympijský výbor

OH - Olympijské hry (Olympic Games)

OSN - Organizace spojených národů

PPP - Parita kupní síly (Purchasing Power Parity)

SRN - Spolková republika Německo

UNDP - Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)

USA - Spojené státy americké (United States of America)

USD - Americký dolar (United States dollar)

WADA - Světová antidopingová agentura (World Anti-Doping Agency)

ZOH - Zimní olympijské hry (Winter Olympic Games)

ŽP - Životní prostředí

Seznam příloh

Příloha A: Index lidského rozvoje ve vybraných státech v letech 2000–2021

Přílohy

Příloha A: Tabulka - Index lidského rozvoje ve vybraných státech v letech 2000–2021

<u>Státy</u>	2000	2004	2008	2012	2016	2021
Antigua a Barbuda	-	-	0,801	0,787	0,794	0,788
Argentina	0,779	0,798	0,825	0,843	0,847	0,842
Bahamy	0,799	0,807	0,812	0,815	0,823	0,812
Barbados	0,756	0,77	0,789	0,787	0,794	0,79
Belize	0,64	0,667	0,693	0,713	0,712	0,683
Bolívie	0,632	0,626	0,652	0,674	0,701	0,692
Brazílie	0,679	0,692	0,715	0,732	0,755	0,754
Dominika	0,695	0,7	0,717	0,706	0,709	0,72
Dominikánská republika	0,646	0,663	0,697	0,718	0,755	0,767
Ekvádor	0,687	0,71	0,729	0,751	0,762	0,74
Grenada	-	0,742	0,778	0,784	0,791	0,795
Guatemala	0,55	0,571	0,596	0,616	0,639	0,627
Guyana	0,577	0,612	0,644	0,669	0,691	0,714
Haití	0,47	0,479	0,503	0,517	0,532	0,535
Honduras	0,556	0,572	0,591	0,599	0,618	0,621
Chile	0,763	0,787	0,813	0,824	0,85	0,855
Jamajka	0,664	0,687	0,7	0,713	0,712	0,709
Kanada	0,89	0,901	0,91	0,921	0,928	0,936
Kolumbie	0,666	0,683	0,716	0,734	0,759	0,752
Kostarika	0,71	0,732	0,765	0,786	0,803	0,809
Kuba	0,693	0,728	0,784	0,773	0,774	0,764
Mexiko	0,709	0,73	0,745	0,76	0,772	0,758
Nikaragua	0,566	0,582	0,605	0,629	0,653	0,667
Panama	0,721	0,743	0,767	0,785	0,805	0,805
Paraguay	0,649	0,662	0,679	0,702	0,721	0,717
Peru	0,676	0,69	0,708	0,742	0,756	0,762
Portoriko	-	-	-	-	-	-
Salvador	0,617	0,636	0,653	0,664	0,671	0,675
Spojené státy americké	0,891	0,898	0,906	0,916	0,922	0,921
Surinam	-	0,674	0,709	0,731	0,747	0,73
Svatá Lucie	0,698	0,704	0,723	0,734	0,744	0,715
Svatý Kryštof a Nevis	-	-	0,757	0,766	0,779	0,777
Svatý Vincenc a Grenadiny	0,683	0,708	0,734	0,737	0,765	0,751
Trinidad a Tobago	0,712	0,752	0,777	0,8	0,815	0,81
Uruguay	0,753	0,77	0,774	0,798	0,815	0,809
Venezuela	0,684	0,707	0,756	0,767	0,757	0,691

Zdroj: UNDP - Human development reports - HDI (2022), zpracováno autorkou

Abstrakt

Černická, E. (2023). *Letní olympijské hry v 21. století: odraz úspěšnosti jednotlivých zemí amerického kontinentu v kontextu hospodářské a společenské proměny* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: letní olympijské hry, úspěšnost, faktory sportovního úspěchu, sport, sportovní geografie, atletika

Práce se zabývá především socioekonomickými faktory, které mohou ovlivňovat olympijskou úspěšnost. Dále sumarizuje výsledky a analyzuje sportovní úspěšnost států amerického kontinentu na letních olympijských hrách od roku 2000 do současnosti, tedy za 6 uplynulých letních her. Olympijské výsledky států jsou hodnoceny celkově za medailová umístění ze všech sportovních disciplín, a i zvláště za prvních 8 umístění v atletických soutěžích, a to jak v absolutních, tak i v relativních hodnotách ve vztahu k velikosti populace a k ekonomické výkonnosti státu. Výsledky jsou doprovázeny tabulkovými, grafovými a mapovými výstupy.

Abstract

Černická, E. (2023). *The Summer Olympic Games in the 21st century: a reflection of the success of individual countries of America in the context of economic and social transformation* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: Summer Olympic Games, success rate, determinants of sports success, sports, sports geography, athletics

The thesis focuses mainly on socio-economic factors that may influence Olympic success. It also summarizes the results and analyzes the sports success rate of the countries of the American continent at the Summer Olympic Games from 2000 to the present, i.e. for the past six Summer Games. The Olympic performance of the states is evaluated overall for medal placements in all sports events. Also separately for the top eight placements in athletics disciplines, both in absolute values and relative values with the size of the population and the economic power of the state. The results are accompanied by tabular, graphical, and map outputs.